

Genealogische en Heemkundige
Kring
Vaertlinck

VZW

Contactblad van de Werkgroep Genealogie en Heemkunde
Willebroek

7 Thisselt. Kasteel Lissnijder

Driemaandelijks tijdschrift

5de jaargang – Nr 4

april – mei – juni 2010

Verantwoordelijke uitgever: Gust VAN AUWENIS, Dendermondsesteenweg 204 b202, 2830 Willebroek

Genealogische en Heemkundige Kring

“VAERTLINCK” vzw

Secretariaat p.a. René PATTYN

Molenweg 24

2830 Willebroek

Tel.: 03/886.92.44

E-mail : rene.pattyn@telenet.be

E-mail : guvanau@telenet.be

Bankrek.: 068-2318314-41

Erkende culturele vereniging Willebroek : culw083

Vzw-ondernemingsnummer : 0881.351.205

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen.

Bestuursleden :

Gust VAN AUWENIS	Voorzitter	Dendermondsestwg 204	2830 Willebroek	03/886.85.54
René PATTYN	Secretaris	Molenweg 24	2830 Willebroek	03/886.92.44
Guido VAN HUMBEECK	Penningmeester	Joz. Wautersstraat 125-1	2830 Willebroek	03/886.04.75
Leon BERNAERTS	Bestuurslid	Eikenstraat 20	2840 Reet	03/888.21.83
Flor COOLS	Bestuurslid	Vijvershof 2	2830 Willebroek	03/886.69.98
Gary MANTIERS	Bestuurslid	Groene Laan 38-3B	2830 Willebroek	03/886.65.26
Jan PEETERS	Bestuurslid	Pullaar 270	2870 Breendonk	0477/626984
Kevin POLFLIET	Bestuurslid	Jan Blockxlaan 7	2630 Aartselaar	03/877.59.55
Silvain SPAEPEN	Bestuurslid	Geuzenstraat 17	2830 Willebroek	03/886.59.75
Eric VAN WINGHE	Bestuurslid	Mispelweg 41	2830 Willebroek	03/886.78.82

Abonnement : 16,00 € door storting of overschrijving op rekening nr **068-2318314-41** van
“Vaertlinck” vzw, 2830 Willebroek

Afzonderlijke nummers : 5,00 €

Contactadres: René PATTYN, Molenweg 24, 2830 Willebroek

Website : <http://www.vaertlinck.be>

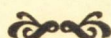
E-mail: vaertlinck@telenet.be

ISSN 1782-2785

Lid van :

Koninklijke Vereniging voor
Natuur- en Stedenschoon vzw

Geachte mevrouw, geachte heer

Beste abonnee

Een lange grijze winter is wellicht achter de rug.

Een winter met veel lange en donkere dagen.

Als wij de weerkundigen mogen geloven is het van in 1902 geleden dat wij nog zulke trieste winter hebben gekend.

Maar zegt het spreekwoord niet : “na lijden komt verblijden”? En ja, het schijnt zo te zijn want regelmatig komt de zon te voorschijn waarbij de mensen, de dieren en de natuur herleven.

Wij gaan nu met rasse schreden de lente tegemoet.

Wat gaat alles toch vlug. De dagen, de weken en de jaren vliegen ons in een snel tempo voorbij want bij het verschijnen van deze uitgave van ons gewaardeerd tijdschrift Vaertlinck zijn wij aan het 4de nummer van de 5de jaargang aanbeland. Wij kunnen het zelf nauwelijks geloven dat wij binnenkort starten met onze zesde jaargang.

Het bestuur, de redactie en de talrijke medewerkers van ons tijdschrift wensen u en gans uw familie, vrienden en kennissen een aangename, zonnige en deugddoende lente met daarbij een welverdiende en vrolijke paasvakantie.

Vrolijk Pasen

De boer en de baron

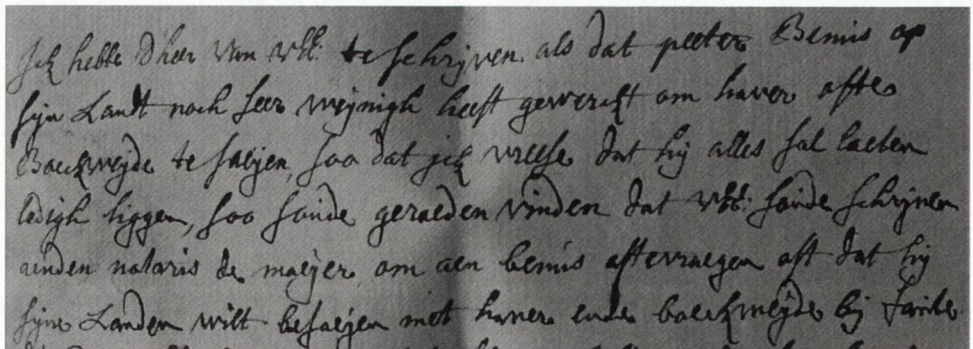
Een 18de eeuwse pachtgeschiedenis in Willebroek Deel 3

Wat voorafging: Jan Carel Bemis pachtte van 1723 tot 1741 in Willebroek 15 bunders landbouwgrond en beemden van baron de Gottignies. In de jaren 1730 kreeg Bemis financiële moeilijkheden zodat hij de pacht niet meer kon betalen. In 1741 moest hij al zijn goederen en gewassen openbaar verkopen om zijn schulden aan de baron te voldoen (Deel 1).

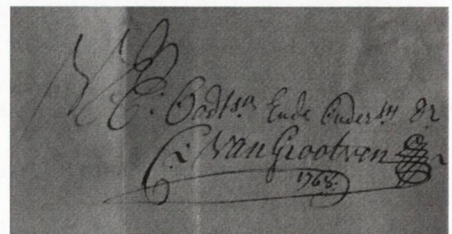
Daarop nam Peter Bemis, zoon van Jan Carel, de pachtgronden over van zijn vader. Maar na enkele decennia geraakte hij op zijn beurt in de problemen en onderging hetzelfde lot als zijn vader 36 jaar eerder: in 1767 werd zijn gehele oogst openbaar verkocht om zijn schulden te vereffenen en bovendien werd hem de huur opgezegd van de gronden van de baron (Deel 2).

Maar ook dan was hij nog niet uit zijn financiële lijden verlost...

In het najaar van 1767 had griffier en rentmeester Cornelius Van Grootven de baron de Gottignies aangeboden om een nieuwe pachter te zoeken voor de gronden die Peter Bemis van hem huurde. Van Grootven laat er letterlijk en figuurlijk geen gras over groeien en in april 1768 meldt hij aan de baron “als dat ick UE landen en bempden die in huere sijn bij peeter Bemis op gisteren wettelijck ende publicquelijck (hebbe) verhuert voor de somme van 721 guldens vrij gelt, hope dat UE daer van content sult sijn”. En hij voegt er fier aan toe: “Het is hier noijt gesien dat de landen soo dier sijn”.¹ Die 721 gulden is inderdaad het dubbele van wat Peter Bemis diende te betalen² en zelfs bijna even veel als de 800 gulden die pachter Cornelius Vergult rond die tijd aan de baron betaalde voor de huur van de hele Dweersdijkhoeve, met 38 bunders land bijna drie keer zo uitgestrekt als de gronden (zonder hoeve dan nog) die Bemis van de baron pachtte. En Van Grootven gaat door op zijn elan. Op 11 mei schrijft hij aan de baron “als dat peeter Bemis op sijn landt noch seer wijnigh heeft gewerckt om haver ofte boeckweyde te saeijen, soo dat ick vreesse dat hij alles sal laeten ledigh liggen, soo soude geraeden vinden dat UE soude schrijven aenden notaris de maeyer om aen bemis aftevraegen oft dat hij sijne landen wil besaeyen met haver ende boeckweyde bij faute dier dat UE sal ageren tot sijnen laste”.

Jek hebbe Dier van vlt. te schrijven als dat peeter Bemis op sijn landt noch seer wijnigh heeft gewerckt om haver ofte boeckweyde te saeijen. soo dat ick vreesse dat hij alles sal laeten ledigh liggen, soo soude geraeden vinden dat vlt. soude schrijven aenden notaris de maeyer om aen bemis aftevraegen oft dat hij sijne landen wilt besaeyen met haver ende boeckweyde bij faute dier dat UE sal ageren tot sijnen laste”.

*C. Van Grootven
1768*

¹ OGA Willebroek, Inv. 123, Brief van Cornelius Van Grootven aan Baron de Gottignies, dd 15.04.1768

² Vanaf 1764 was het pachtgeld verminderd van 380 tot 360 gulden omdat een stukje van de verpachte gronden verkocht was.

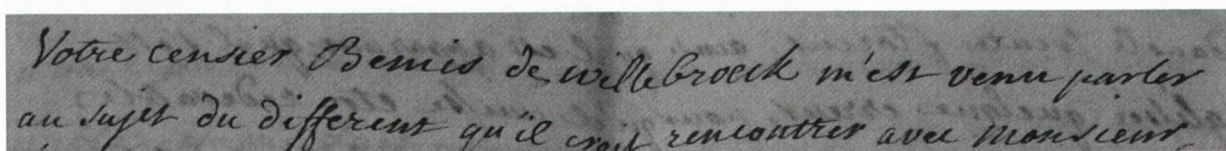
De baron volgt zijn raad op en geeft al op 14 mei de opdracht aan notaris De Maeyer om bij Bemis te gaan informeren “*oft hij van intentie is van loffelijck ende behoorelijcke te labueren, mesten ende met somervrugten te besaeyen alle de noch ledigh liggende landen (...) alles ingevolge de conditiën van de huerpachtinge*”. Dat gebeurt inderdaad: de notaris acteert dat hij naar Bemis is gegaan en dat die heeft geantwoord “*alle het ledigh landt behoorlijck te sullen besaeyen met somer vrugten ende alreeds eenigh besaeyt heeft, naer advenant de gesteltenisse van het landt, ende alreeds het selve landt daertoe gereet gelabuert te hebben, sonder dat hij iets sal laten ledigh liggen*”.³

De volgende dag, op 17 mei, stelt de baron notaris De Maeyer officieel aan “*om in onsen naeme ende van onsen wegen voor schepenen der baronnie van Willebroeck bij wijze van rechte te arresteren ende saiseren alle de vrugte staende te velde op de goederen ons competerende int gebruyck ende besaeyt door peeter Bemis (...) ende voorts te procederen tot wettelycken publicque vercoopinghe, ten waere den voors(chreven) peeter Bemis metter minnen wilde verleyden een acte van consent tot het effectueren vande voors(chreven) wettelycke vercoopinghe*”. Voor het tweede jaar op rij dreigt Bemis dus zijn volledige oogst openbaar te moeten verkopen om zijn achterstallige pacht te betalen.

Vergeefs verzet

Maar daar is Peter Bemis het niet mee eens. Hij gaat niet akkoord met de berekening van zijn openstaande schuld (zo’n 1500 gulden volgens de boekhouding van de baron) en beweert dat hij helemaal niet zo veel achterstand meer heeft. Hij spreekt van “double emploi” (dubbele boekingen), loopt de deur plat bij Van Grootven⁴ en De Maeyer⁵, en schrijft zelfs naar notaris H. Mensinck, drossaard en rentmeester van Gooik. Hij vraagt ook een onderhoud met de baron in Brussel om de rekeningen na te kijken.⁶ Maar uiteindelijk gaat hij, waarschijnlijk onder grote druk van De Maeyer en Van Grootven en “*tot verhoedinghe vande coste*”, toch akkoord met de openbare verkoop.⁷ Ook daarna blijft hij zich evenwel verzetten tegen de schuldvorderingen van de baron en tegen de openbare verkoop. Naarmate de dag van de verkoop nadert (begin juli), breidt hij zijn acties uit.

Zo schakelt hij nu ook zelf een ‘procurator’ in, meer bepaald advocaat Aerts d’ Immerseel. Die schrijft op 1 juli aan baron de Gottignies: “*Votre censier Bemis de Willebroeck (advocaat Aerts is de enige in dit verhaal die zich van het Frans bedient) m’est venu parler au sujet du different qu’il croit rencontrer avec monsieur*”.

Hij herhaalt op zijn beurt dat er een verschil is tussen de schuldvordering die Bemis van Cornelius Van Grootven (1500 gulden) heeft gekregen en de staat van betalingen die notaris Mensinck (900 gulden achterstallen) heeft bezorgd. Hij verwijst ook naar verminderingen en schadeclaims die nog niet zouden verrekend zijn betreffende “fouragement” van zes bunders in 1747 en 4.5 bunders tarwe en rogge die vernield zijn op het veld “*par la rigueur de la saison*”⁸. Om al die redenen verzoekt hij de baron een persoon aan te stellen om de rekeningen nog eens door te nemen vooraleer over te gaan tot de openbare verkoop van de granen, vooral omdat die “*surpassent le double de vos pretentions*”. Hij is ervan overtuigd dat het niet de bedoeling is van de baron “*de faire tort a votre censier*” en meent ook dat enige terughoudendheid wellicht de beste manier is om alle rekeningen uiteindelijk te vereffenen.⁹

³ OGA Willebroek, Inv. 123, Akte Jan Demaeyer, dd 16 mei 1768

⁴ OGA Willebroek, Inv. 123, Brief van Cornelius van Grootven aan baron de Gottignies dd 09.06.1768

⁵ OGA Willebroek, Inv. 123, Brief van notaris De Maeyer aan baron de Gottignies dd 09.06.1768

⁶ OGA Willebroek, Inv. 123, Brief van Cornelius van Grootven aan baron de Gottignies dd 27.06.1768

⁷ OGA Willebroek, Inv. 123, Akte van consent van Peter Bemis met de openbare verkoop, dd. 11.06.1768

⁸ Het is niet zo duidelijk of het hier effectief om een schadeclaim voor 1747 gaat of om een al dan niet bewuste vergissing in verband met de schade van 1746 (waarvoor de baron al wel een pachtvermindering had gegeven)

⁹ OGA Willebroek, Inv. 123, Brief van advocaat Aerts aan baron de Gottignies, dd 01.07.1768

Op 3 juli volgt al een tweede brief van advocaat Aerts aan de baron, waarin hij refereert naar een niet bewaard antwoord op zijn brief van 1 juli. Daarin stond blijkbaar een verwijzing naar een zekere “reputatie” van Peter Bemis, want Aerts begint zijn brief als volgt: “*La reponse de la quelle je suis honoré presuppose que je ne connaisse point la conduite de P. Bemis, la quelle effectiment m’est inconnue*”. Maar, zo zegt hij, de uitleg en de redeneringen van Peter Bemis lijken hem zeer redelijk. Hij verwijst nogmaals naar de betwistingen over de precieze pachtachterstand en meent “*que le compte le plus clair et juste est celui de commencer ab ovo, surtout lorsque l’un ou l’autre forme des doutes sur des erreurs qui peuvent etre glissés par la suite de temps (...) puisque par un principe tres legitime il est permí de demontrer en tout tems les erreurs et d’en revenir*”. Hij komt zelf ook nog eens terug op de schade van 1747 en zegt dat andere pachters daar wel pachtvermindering voor gekregen hebben. Daarna herhaalt hij zijn voorstel om iemand aan te stellen die samen met Bemis alle rekeningen nog eens kan onderzoeken. En hij eindigt met een voorzichtige waarschuwing voor “*des debats et discussions qui me paraissent inevitables au cas qu’il se fut adressé ailleurs pour se ranger du coté de la voie de justice réglée*”.¹⁰

En Peter Bemis roept nog meer “medestanders” ter hulp. Op 3 juli laat hij aan de baron een “declaratie” bezorgen waarin “*De ondergeschreve pachters ende innesetenen der baronnie van Willebroeck, door versoeck van pr Bemis aen hun gedaen tuygen ende verklaeren waerachtig te wesen dat den voorseyde peeter Bemis ten tijde van den oogst jaerlijcks wel benefens andere pachters heeft opgepast ende sijne devoiren ghedaen tot het inhaele van sijne graenen ende vruchten*”. De verklaring is ondertekend door Franciscus De Jonge (bedesetter), Hendrik Lauwers, Gillis Janssens, Francus De Boeck, Carel De Kersmaeckere (schepene van Willebroeck), Philippus Somers, Hendrick Siebens, Guilliam Janssens (schepen), Machiel Seghers (merkteken), Cornelus Daems, Franciscus Van den Broeck (schepene), P. Verhulst (bedesetter), Philippus Verhulst, Jacobus Janssens (Collecteur van Willebroeck), Guilielmus Apers (koster in Willebroeck).

En tot slot is er ook nog een toevoeging van Ludovicus Van Schoubroek, pastoor van Willebroek, die “*attesteert dat hij noyt heeft hooren seggen dat den pachter Peeters Bemis heeft gemanqueert aen neirstigheyt in het insamelen van de goederen van sijn oogst*”.¹¹

Met andere woorden: als Peter Bemis financiële problemen heeft, dan ligt het volgens zijn dorpsgenoten zeker niet aan zijn werklust.

Waarschijnlijk doelt griffier van Grootven op deze acties wanneer hij op 6 juli aan de baron schrijft dat “*Bemis loopt om den selve coopdagh te beletten*”. Maar het mag allemaal niet baten, want op vijf juli heeft de griffier alvast de gerst van Peter Bemis openbaar verkocht. Op 11 juli volgen koren, tarwe en hooigras en

nog later de boekweit, aardappelen en andere gewassen. Nog op 28 oktober schrijft de altijd ijverige

Franciscus Van den Broeck, besetter
 P. Verhulst, Bedesetter
 Philippus Somers
 Jacobus Janssens Collecteur van
 Willebroeck
 Guilielmus Apers Koster in Willebroeck

Van ondergeteekten Anwesen
 Dat den vijfden Maent Seosten 1768
 Van den pastoor Peeter Bemis
 heeft vermanquiert aen neirstigheyt
 in den insamelen van de goederen
 van sijn oogst.

L. Van Schoubroek
 pastoor van Willebroeck

¹⁰ OGA Willebroek, Inv. 123, Brief van advocaat PJ Aerts aan baron de Gottignies, dd 03.07.1768

¹¹ OGA Willebroek, Inv. 123, Declaratie Willebroekse ingesetenen ten voordele van P. Bemis, dd 03.07.1768

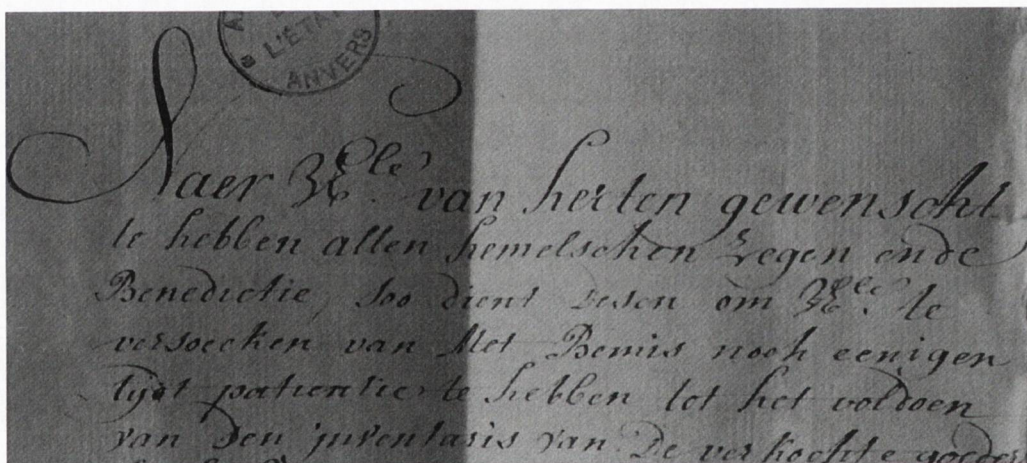
Van Grootven aan de baron “als dat ick eenigh cruyt van Bemis hebbe vercocht te weten aan 43 gulden. Ick soude meer vercocht hebben, maer het was te goede coop, ick sal het selve trachten uytterhandt te vercoopen ende tot beteren prijs” en hij besluit met “wensinghe van een saligh aenstaende hooghtijdt van alle heylighen, gelijk ons vrouw oock is doende”. De hele verkoop van de oogst van 1768 brengt 1368 gulden op. Maar ook daarmee is de kous niet af. Peter Bemis blijft nog altijd meer dan 500 gulden schuldig aan de baron. Ook 1769 wordt een moeilijk jaar.

Geven en nemen

In het voorjaar van 1769 voert baron de Gottignies de druk op om de nog resterende schulden van Peter Bemis te incasseren. In de loop van februari (?) schrijft griffier van Grootven aan de baron dat hij naar Brussel zal komen en “dat ick de rekeninghe van peeter Bemis sal mede brengen om met UE te colleren ende sal de penningen (de opbrengst van de openbare verkoop in 1768) oock mede brengen ende UE voldoen. Ick sal op den 25 deser maendt met de schuyte tot Brussel arriveren”.¹² De griffier verplaatste zich dus met het openbaar vervoer van zijn tijd.

Korte tijd later moet blijkbaar een nieuw ultimatum zijn gesteld aan Peeter Bemis, want in een opmerkelijke steunbrief schrijft zijn jonge dorpsgenoot Paulus Apers op 30 maart: “Mijnheer Baron, Naer UE van herten gewenscht te hebben allen hemelschen zegen ende benedictie, soo dient desen om UE te versoecken van met Bemis noch eenigen tijt patiëntie te hebben tot het voldoen van den inventaris

van de verkochte goederen. Hij heeft bij mij geweest en segt dat hij van den heere griffier maer uytstel en heeft tot sondag naestkomen

-de en soo daer dan geen geld en is dat hij dan tot sijnen koste sal ageren, hij segt mij dat hij tegenwoordig oncapabel is UE te voldoen maer dat hij sijn uytterste neerstigheyd sal doen om in korten tijdt alles te effenen. Hij segt mij voorder dat hij besig is met schepen te trecken, dat hij moet aver en hoey koopen voor sijne peerden mits het voorleden jaere alles verkocht is, en dat hij soeckt een iegelijck te voldoen. Waer het saecken mijn heer soo goet waere van mijn ootmoedige supplicatie te accepteren, gelieft mij eens te schrijven oft doen schrijven voor sondagh oft aen den heere griffier om den voortganck van kossen (sic) te beletten. Ick en hope niet dat UE mij dit qualijck sal afnemen want ick dit maer en doen uyt liefde tot mijnen evenmensch”. Was getekend: Paulus Apers, “cosijn van coster van Willebroeck”¹³

Dan wordt het weer even stil, maar op 29 oktober stuurt baron de Gottignies een brief met “project tot liquidatie finale met Peeter Bemis tot Willebroeck” naar notaris De Maeyer. Daaruit blijkt dat Bemis nog 521 gulden achterstallige pacht moet betalen én 184 gulden schuld van de inkoop van meubelen bij de openbare verkoop van de goederen van zijn vader in 1741 (!). Maar blijkbaar is de baron nu toch ook bereid om 106 gulden vermindering toe te staan op de pacht van 1748 wegens “7 bunder afgewijde bempden anno 1748 door de Franschen”.

¹² OGA Willebroek, Inv. 123, Niet gedateerde brief van Cornelius Van Grootven aan baron de Gottignies

¹³ OGA Willebroek, Inv. 123, Brief van Paulus Apers aan baron de Gottignies, dd 30.03.1769. Paulus Apers (1739-1822) was een telg uit het gelijknamige geslacht van koster-schoolmeesters in Ruisbroek en Willebroek. Hij zou die functie later trouwens ook zelf opnemen.

De Maeyer laat zijn assistent Fr. De Vleeshouwer op 15 november antwoorden met een verontschuldiging voor de late reactie omdat hij "eenige daegen (heeft) moeten supercederen door den overval (ziekte) aen handen en voeten" en hij verzekert de baron dat hij "soude uwe eerder gehantwoordt hebben maer en can tot noch toe geen pen op het pampier stellen waerover uwe mij sult gelieven te excuseren". Hoe dan ook, zegt De Maeyer, ik heb Bemis bij mij thuis ontboden en hem de rekeningen voorgelegd, maar hij "heeft gehantwoordt sijnen ordineeren saeck ende dat hij buijten staet is van noch iets te connen betaelen waer op hem Bemis hebbe geadverteert daertoe te sullen moeten ingaen den wegh van recht".

En zo geschiedt nu ook. Op 1 december geeft de baron aan notaris De Maeyer de opdracht om "voor de bancke van Willebroeck metten rechte te actioneren peter Bemis tot betaelinghe" van diens schulden. Op 20 december komt de zaak effectief voor. Het resultaat is dat Peter Bemis "bij vonnisse diffinitive sal worden geordonneert ende gecondemneert promptelijck aen den aenleggere opteleggen ende te betaelen de voorschreven somme van 705 gulden".¹⁴

Deus ex machina

Ondanks het vonnis van de schepenbank wordt ook in 1770 nog verder gebakkeleid over de achterstallige schulden. Peter Bemis heeft nu een nieuwe procurator: A. Vandevoorde uit Lippelo. Die betwist meer bepaald een som van 125 gulden dorpslasten waarvan Bemis beweert dat hij ze zelf betaald heeft, terwijl van Grootven zegt dat hij ze in de plaats van Bemis heeft betaald.

Maar uiteindelijk komt er dan onverwachts toch een oplossing uit de lucht vallen. Op 26 augustus schrijft procurator Vandevoorde aan de baron: "Peeter Bemis en sijne mede erfgenaemen staen

Ontfaen van d'Her H. Bijn en tot Ant.
werpen als excuut van totamentais van
J^r G. B. Eusarts tot Brussel & toe van vijf
hondert negenentachtigh gto
twee ort betalende voor de
Rekeninghe van P. Bemis in
voldoeninghe van de bovenstaen-
de pretensien, waer mede alle
achterstalligen van pactor voldaan
sijn, als oock de geresinge
te m'welden in den ingloop d'z
van d'z sijn vader. actum 29 augst
1770 ondert. den baron van
Gottignies.
p. 367 - p. 2

¹⁴ OGA Willebroek, Inv. 123, Akte schepenbank Willebroek, dd 20.12.1769

effeninge te krijgen ten sterfhuyse van hunnen oom, uyt sijnen boni sal U Edele voldaan worden” De oom in kwestie is Jan Baptiste Eeraerts, een broer van de moeder van Peter Bemis, die in Brussel woonde. Op 29 augustus ondertekent baron de Gottignies volgende kwitantie: “Ontfa(ng)en van d’Heer Bijnen tot Antwerpen als executeur testamentair van sr. JB Eerarts tot Brussel de som van vijf hondert negentachtentigh gulden betalende voor rekeninghe van P. Bemis in voldoeninghe van de bovenstaende pretensien waermede alle achterstallen van pachten voldaan sijn als oock de ingecochte meubelen in den coopdagh van sijn vader.”

En zo kwam een einde aan de lange financiële lijdensweg van Peter Bemis. Veel plezier beleefde hij niet meer aan zijn nieuwe schuldenvrije toestand, want vermoedelijk is hij in 1771 of 1772 overleden op de leeftijd van ongeveer 59 jaar.¹⁵ Of zijn financiële zorgen iets met zijn eerder vroegtijdige dood te maken hadden, is niet bekend.

Paul De Borger

Bijzondere en éénmalige bietenoogst in de waterlopen van het Blaasvelds Broek (2005)
(Fotoarchief guvanau)

¹⁵ Uit een akte van 17 oktober 1772 blijkt dat hij toen al overleden was; zijn echtgenote Joanna Verbruggen wordt er vermeld als weduwe Petrus Bemis. (Roggeman Gaston, *Notariaat Jan De Mayer, 1756-1789, akte nr 1090*)

CINEMAVERHALEN uit WILLEBROEK

Met goedkeuring van de auteurs samengebracht en geïllustreerd door Jean Merckx.

Verhaal geschreven door Jean Huyghe in oktober 1997

(Laatste vervolg)

Van het hele cinemagebeuren in Willebroek blijft de dag van vandaag niets meer over dan schemerige herinneringen. Onder de invloed van gewijzigde omstandigheden (opkomst van auto en televisie) stierven drie cinema's achtereenvolgens een stille dood.

Een Cinemaweek in Willebroeck anno 1933

Door een gelukkig toeval konden we de hand leggen op "een Cinemaweek" in Willebroeck en wel de dagen rond zondag, 11 juni 1933.

In de drie cinema's waren er telkens vertoningen op zaterdag, 10 juni om 8 uur, op zondag, 11 juni om 1,30 uur en om 8 uur, (in de Vooruit om 7,30 u.) en op maandag, 12 juni om 8 uur.

Cinema APOLLON Willebroeck - Telefoon 138

ZATERDAG 10 JUNI ZONDAG 11 JUNI MAANDAG 12 JUNI

Het meest spraakrijke muziekspel de eeuwenlangste Het grootste symfonisch orkest van de wereld

ION CHANEY, MARY PHILBIN, NORMAN KERRY, etc.

IN HET COMPLEKSIELE, KUNSTGERICHTE, RIJK VAN GOGH'S EN NATURELIEKE KLEUREN
SPRAAK-, ZANG-, MUZIEK-, KLANK-, BALLETTEN- EN KLEURENFILM

HET SPOOK VAN DEN OPERA

Met de beste artistieke opvoering van de wereld van Frankrijk wordt hier de opera van PAUL HENRI BODIN opgevoerd door 200 musici onder leiding van de beroemde dirigent KLOPP.

HET SPOOK VAN DEN OPERA is een van de grootste operas die ooit zijn opgevoerd. Het is een meesterwerk van de Franse opera van de 19de eeuw. Het is een verhaal van liefde, van strijd tegen de dood, van een man die zijn leven opoffert voor de liefde van een vrouw die is gestorven. Het is een verhaal dat de ziel van de mens raakt en dat de ziel van de mens verrijkt.

De beste film opgenomen in het wereldberoemde SEBASTIAAN-ZANG- MUZIEK- EN KLANKFILM
ALBERTA VAUGHN - STEPHEN FEELEY - NELL MAE - EDWARD COBB, etc.

De Duivelsche Ruitser

Levend in de wereld van de 19de eeuw met de grootste kluchtspelende en de beste humoristische film.

COB, NOG EEN ALLERBESTE NIEUWE KLUCHT

ZIEK EEN PROGRAMMA VAN BIJ ALLEEN TE ZIJN KRUIJEN IN DEN APOLLON.

Cinema PALACE Nieuwstraat 21, Willebroeck
Telefoon 40

ZATERDAG 10 JUNI ZONDAG 11 JUNI MAANDAG 12 JUNI

De beste opera opvoering van de eeuwenlangste Het grootste symfonisch orkest van de wereld

SPREKENDE, ZANG-, DANS-, MUZIEK- EN KLANKOPERETTE

Gravin Maritza

Het grootste werk van EMMERICH KALMAN
Met als vedetten: DOROTHEA WIECK, ERNST VEREBES, HUBERT MARISCHKA.

Het meest spraakrijke muziekspel de eeuwenlangste Het grootste symfonisch orkest van de wereld

Gravin Maritza is een van de grootste operas die ooit zijn opgevoerd. Het is een meesterwerk van de Franse opera van de 19de eeuw. Het is een verhaal van liefde, van strijd tegen de dood, van een man die zijn leven opoffert voor de liefde van een vrouw die is gestorven. Het is een verhaal dat de ziel van de mens raakt en dat de ziel van de mens verrijkt.

De beste film opgenomen in het wereldberoemde SEBASTIAAN-ZANG- MUZIEK- EN KLANKFILM
ALBERTA VAUGHN - STEPHEN FEELEY - NELL MAE - EDWARD COBB, etc.

De Dochter van de Veroordeelde

Levend in de wereld van de 19de eeuw met de grootste kluchtspelende en de beste humoristische film.

COB, NOG EEN ALLERBESTE NIEUWE KLUCHT

ZIEK EEN PROGRAMMA VAN BIJ ALLEEN TE ZIJN KRUIJEN IN DEN APOLLON.

Kampioen TRAPEZE LIEFDE EN REVOLUTIE

Willebroeck - Nieuwstraat 21 - Telefoon 40

Cinema VOORUIT Willebroeck - Tel. 352

BIJTONGEVONDEN De beste WONDERSPELLEN in de ALLENA VOORUIT vertoningen

ZATERDAG 10 JUNI ZONDAG 11 JUNI MAANDAG 12 JUNI

met den meeren en meelkeuken LLOYD HIGGS met den meeren en meelkeuken LLOYD HIGGS

EEN BRUUT!

De beste film opgenomen in het wereldberoemde SEBASTIAAN-ZANG- MUZIEK- EN KLANKFILM
ALBERTA VAUGHN - STEPHEN FEELEY - NELL MAE - EDWARD COBB, etc.

De beste film opgenomen in het wereldberoemde SEBASTIAAN-ZANG- MUZIEK- EN KLANKFILM
ALBERTA VAUGHN - STEPHEN FEELEY - NELL MAE - EDWARD COBB, etc.

Haar Hart en 100.000 Frank

De beste film opgenomen in het wereldberoemde SEBASTIAAN-ZANG- MUZIEK- EN KLANKFILM
ALBERTA VAUGHN - STEPHEN FEELEY - NELL MAE - EDWARD COBB, etc.

De beste film opgenomen in het wereldberoemde SEBASTIAAN-ZANG- MUZIEK- EN KLANKFILM
ALBERTA VAUGHN - STEPHEN FEELEY - NELL MAE - EDWARD COBB, etc.

De beste film opgenomen in het wereldberoemde SEBASTIAAN-ZANG- MUZIEK- EN KLANKFILM
ALBERTA VAUGHN - STEPHEN FEELEY - NELL MAE - EDWARD COBB, etc.

In cinema "Appolon" speelden ze toen:
Als hoofdfilm de spraak-, zang-, muziek-, klank-, ballet-, en kleurenfilm "Het Spook van de Opera" met in de hoofdrol Lon Chaney (Man van duizend gezichten), Mary Philbin en Norman Kerry.

Als bijfilm de spraak-, zang-, en muziekfilm "De Duivelsche Ruitser" met de humoristische cow-boy Hoot Gibson.
En daarbij werd dan nog een allerbeste nieuwe klucht vertoond.

De "Palace" had op het programma: Als hoofdfilm "Gravin Maritza", spraak-, zang-, dans-, muziek- en klankoperette naar het werk van Emmerich Kalman met als vedetten, Dorothea Wieck, Ernst Verebes en Hubert Marischka.

Als bijfilm “*De Dochter van de veroordeelde*”, een avonturenfilm met **Huntley Gordon**, **Lilian Rich** en **Boris Karloff**.

Voor de nabije toekomst werden aangekondigd: “*The Champ*” met **Wallace Beery** en **Jackie Cooper**, evenals “*Liefde en Avontuur*” een reuzenwerk van Paramount.

En in de “**Vooruit**” speelden ze:

Als hoofdfilm “*Une Brute*” met de koene en welbekende **Lloyd Hughes** en de schone **Dorothy Sebastian**.

Als bijfilm: “*Haar Hart en 100.000 frank*” met de onverschrokken atleet en acrobaat **Cambino Saetta** en **Hellen Allan**.

Met tot slot een dolle klucht.

Voor weldra werd aangekondigd “*het Dolle Avontuur*” met **Jean Murat** en **Marie Glory**.

VAN VIJF TOT ACHT

Een verhaal van Le DUC de BEL AIR (Eugeen Emmerechts) verschenen in “De Fezelaar”, personeelsblad van de gemeente Willebroek, derde jaargang nummer 4 december 1988

Ook gezien. Ze zijn de vroegere cinema **Rio** aan het afbreken.

Ze willen er een rolschaatsbaan van maken. Uitgerekend van een groot stuk vreugde uit mijn jeugd willen ze een rolschaatsbaan annex bar maken. En ze beloven de mensen dat er vanuit de bar niet veel lawaai zal komen. 't Is of ze zich schamen over zulke wreedheden.

In mijn jeugd waren er drie cinema's in Willebroek: de **Vooruit**, waar er op donderdagnamiddag teken- en avonturenfilms vertoond werden. Dan was er de **Palace**, waar steeds de films “verboden onder de achttien jaar” werden gedraaid en waar we, met smikkels waarop de puberteit nadrukkelijk aanwezig was, stonden te gapen naar de foto's van de halfnaakte filmsterren, die in deze films meespelen. Die foto's waren zoals de statistieken van een bekende politicus, die mij jaren later leerde “statistieken zijn als bikini's, jongen, ze laten veel moois zien doch verbergen het essentiële...).

En inderdaad, de foto's van de dames waren op de essentiële plaatsen overplakt met zwarte tape. Swa van de Grune, wiens nichtje de plaatsen aanwees in de **Palace**, had op een keer één van de foto's bemachtigd en op 't “Scherp Zand” hebben we de tape eraf gepeuterd. We zaten alle twee te zweten omdat het die donderdagnamiddag toch zo drukkend warm was... geloof ik toch!

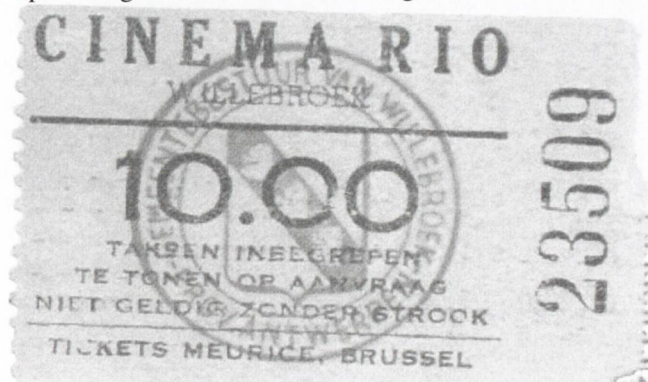
Het was voor mij zowel als voor de Swa onze eerste “kijk op de wereld” en ... toch ik was danig ontgoocheld.

Het was heel wat jaartjes later dat ik voor het eerst de **Palace** van binnen zou zien. Ik herinner mij nog dat het de film “Blackboard Jungle” was die toen vertoond werd.

Maar dan de **Rio**!

Ik kreeg 10 frank zondagse pree van moeder: 9 frank voor de cinema en voor die ene frank overschot kocht ik bij den Hollander, een snoepwinkelje naast de Odeon, een grote rode suikeren bol, die een ganse vertoning meeinging, de voorfilm inbegrepen.

Op zondag waren er drie vertoningen: van twee tot vier, van vijf tot acht en de late van acht tot elf. Als

kinderen mochten we naar de vertoning van twee tot vier en in de **Rio** speelden ze de Dikke en de Dunne, Superman de sprekende ezel- wat steeds commentaar uitlokte bij mijn vader, als hij mij daar naartoe zag trekken – en natuurlijk was in die dagen Lassie onze grote held.

De donderdagnamiddag kregen we nog een vijf frank van moeder en van grootmoe – als haar muts goed stond en haar jicht licht was – ook nog eens enkele twaalfcensenhalfkes (vijfentwintig centiem). In het

snosselwinkeltje van de Vooruit werden deze kapitalen dan omgezet in bezen of chicletten.

Maar van ons veertien, vijftien jaar trokken de meesten van ons naar de fabrieken of de “zaat”, kregen we onze eerste lange broek en ...mochten we naar de cinema van vijf tot acht. We voelden ons ineens groot en het was met een air van hier tot ginderachter dat we rond vier uur – half vijf, de kleine gasten stonden af te wachten die gingen buiten komen.

En het was de Rosse Lamberts die als eerste van onze lichte een cinemalief opscharrelde. Wis van Mampaai heette het wonder en ze zag zo scheel als een otter. Maar daar trok hij zich niet van aan. Hij had een lief en wij niet en daarmee waande hij zich torenhoog boven ons verheven.

Maar Wis, hoe scheel ook, was een deftig meisje en het moet zijn dat de Rosse wat hard van stapel liep en trachtte te tanteferen, want plots, in volle vertoning, hoorden wij een klets tegen een kop en met de poos zagen wij Wis twee plaatsen verder en de Rosse met een verongelijkte snuit zitten.

Wij mochten dus van vijf tot acht en stapten min of meer de wereld der volwassenen binnen. Wij keken in de **Rio** nu ook naar liefdesdrama's die het vrouwvolk rode ogen en snottebellen bezorgden en de rode snoepbollen werden vervangen door frisco's van drie frank want we kregen – nu we uit werken gingen – ook meer pree.

De mannen van Sander van den Boeker zaten altijd vol geld. Die haalden een briefje van honderd frank uit hun zak alsof het niet was en ze gaven de indruk dat ze er wel een stuk of vier, vijf konden boven halen. Wij dachten ondereen dat ze die thuis wel zouden gepikt hebben, in ieder geval, ze konden de meisjes trakteren met frisco's en limonade en pralines en ze hadden dus de schoonste lieven. Dat ze er zelf maar vuil en smerig bijliepen en bovendien zo lelijk als de nacht waren, dat derde de Willebroekse freules blijkbaar niet.

Van vijf tot acht mogen gaan, gaf ons een heerlijk gevoel. Wij hoorden er nu bij en de grote-mensenwereld kon veroverd worden. Een bladzijde van ons levensboek was omgeslagen, de kindertijd voorbij. Ons zouden deel worden alle ongekende geneugten, zoals...

“Pa, paäh...!! Dat is nu de derde keer! “ klaagt mijn oogappel van achttien, waar zijn de autosleutels? Wij rijden naar Mechelen, naar de cinema!!!

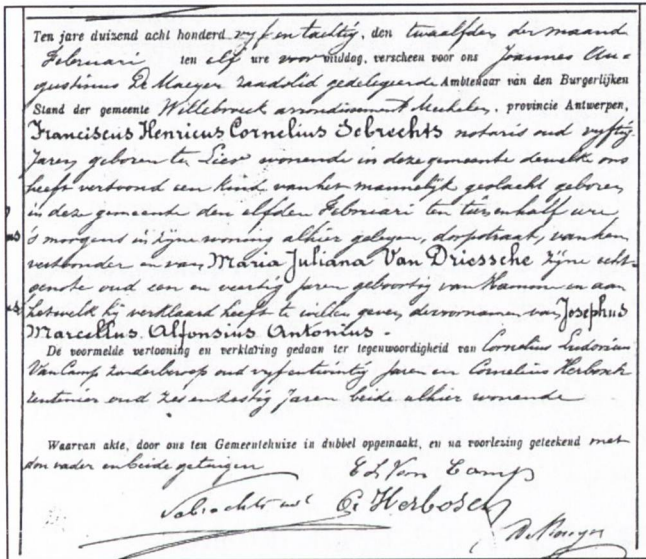
De cinema RIO is als enige cinema in Willebroek gebleven tot het midden van de jaren 70.

Wat eens geweest is komt nooit meer terug – een droomplaatsje te Blaasveld (1958)
(fotoarchief G. Van Auwenis)

Van een ‘groot Willebroekenaar’ gesproken: Prof. Dr. Jozef Sebrechts

Eind 19de eeuw zond Willebroek een zoon uit, die later een grote faam zou gaan genieten als arts, professor en chirurg. In Brugge, de stad waar hij naam en faam maakte, stond zijn familienaam ‘zebrechten’ lang synoniem voor ‘opereren’. Een straat draagt er vandaag zijn naam en onder meer zijn huis met bijhorend park – thans stadspark – behoren tot het rijke erfgoed van ‘die Scone’. Tijd voor een late hulde aan deze (op een ander) beroemde Willebroekenaar.

De geboorteakte van Joseph Sebrechts (gemeentearchieven Willebroek)

wonder dat Joseph als dertienjarige toenadering zocht tot de Scheutisten, waar hij echter werd geweigerd omdat hij te zwak leek voor het missiewerk in China. Twee jaar later bleek Joseph desondanks niets van zijn diepgelovigheid te hebben verloren: samen met enkele vrienden besloot hij een reis te ondernemen naar Rome om er... de paus te ontmoeten.

Doctor met grote onderscheiding

Of Sebrechts de paus daadwerkelijk ontmoette is niet duidelijk, feit is wel dat hij zich ook in de jaren daarop zou manifesteren als een gedreven en vindingrijk persoon. Als jongeling leidde hij zijn familie enthousiast rond op de wereldtentoonstelling van 1900, knutselde hij in zijn ouderlijk huis een elektrisch aangedreven rolluik ineen en nam hij foto's met een zelfgebouwde camera. Joseph Sebrechts' ondernemingszin werd zonder twijfel mede beïnvloed door de vele ontdekkingen en innovaties van rond de eeuwwisseling. Ontwikkelingen als die van de elektriciteit, moderne vervoersmiddelen als de auto, het vliegtuig en de motorfiets, de uitvinding van gloeilampen en fotografie, de grammofoon en de luchtband – om er maar enkele te noemen – spraken tot de verbeelding van Sebrechts, en zouden hem ook de rest van zijn leven blijven interesseren. Toch was het allicht vooral zijn familiegeschiedenis die Josephs studiekeuze zou beïnvloeden. Als telg uit een familie van notarissen en vooral artsen, studeerde hij in 1908 – op 23-jarige leeftijd! – met grote onderscheiding af aan de Leuvense universiteit als doctor in de geneeskunde. Na een jaar

¹⁶ De 'Dorpsstraat' heet tegenwoordig August Van Landeghemstraat.

studiereizen naar Duitsland, Oostenrijk en Frankrijk verhuisde hij in 1909 met zijn oudste zus naar Brugge.

De kliniek van Sebrechts

Het huidige 'schone' toeristenoord Brugge, stond halverwege de 19de eeuw gekend als de armste stad van Vlaanderen. Een economische en landbouwcrisis en de teloorgang van de kantnijverheid zorgden rond 1850 voor langdurige hongersnood, voor epidemieën zoals cholera en tyfus en voor met deze algemene 'misère' gepaard gaande volksopstanden. De aandacht van tal van kunstenaars en schrijvers, waaronder Rodenbach ('Bruges, la morte') en Baudelaire en – in een tijd waarin er van erfgoedzorg nog geen sprake was – het mooi bewaard gebleven middeleeuwse karakter van de stad, deed het tij rond de eeuwwisseling echter keren. Brugge werd langzaamaan weer een levendige provinciestad met 40.000 inwoners die met fierheid terugkeken op hun verleden en beseften dat dit een bron van toerisme en dus van inkomsten kon zijn.

Het ondernemersklimaat hing dus al in de lucht in Brugge, toen Joseph Sebrechts er arriveerde. Hij werd er samen met zijn zuster – zoals gezegd, zelf kloosterzuster – opgevangen door de orde van de Soeurs Augustines de Meaux, die in 1905 Frankrijk – en met name zijn strenge scheiding tussen Kerk en Staat – waren ontvlucht. Het was deze orde die de Sint-Jozefskliniek opbouwde, die zijn deuren opende in 1910 en dan al snel bekend werd als de 'kliniek van Sebrechts'.

Onvermoeibaar

In de jaren die volgden bouwde Sebrechts snel een sterke reputatie op, in zoverre dat de Sint-Jozefskliniek de toevloed van patiënten nauwelijks aankon. Dit weerhield de dan 27-jarige Joseph er nochtans niet van om in 1912 een bijkomende post als adjunct-chirurg te aanvaarden in het historische Sint-Janshospitaal – bekend van de schilderijen van Hans Memlinck, die Sebrechts met fierheid toonde aan buitenlandse bezoekers. Na enkele jaren promoveerde hij daar tot diensthoofd chirurgie, nog later zou hij er hoofdgeneesheer worden. In tussentijd had hij het sterk verouderde ziekenhuis uitgebreid tot een voor die tijd modern postuniversitair ziekenhuis van eerste rang en had hij het aantal operaties dat jaarlijks in Brugge gebeurde vertienvoudigd.

Het historische Sint-Jansziekenhuis, waar Joseph Sebrechts naam en faam maakte (foto Eric Van Winghe)

Sebrechts toonde zich hierbij onvermoeibaar. Een krant maakte in die tijd melding van 1430 operaties op 139 opeenvolgende dagen (meer dan 10 per dag!). Ondertussen vond Sebrechts de tijd om de kliniek – naar eigen gedetailleerde plannen – verder te laten uitbouwen en moderniseren, ontwikkelde en verbeterde hij het chirurgische materiaal (soms met behulp van de lokale smid) en zorgde hij voor tal van innovaties. Zo perfectioneerde hij de spinale anesthesie (= het voor een operatie verdoven) van patiënten en vond hij het 'kader van Sebrechts' uit, dat nog steeds gebruikt wordt om de buikholte

open te sperren, bij bijvoorbeeld hartoperaties.

Hij voerde als eerste in België een longresectie uit (=verwijderen van een deel van de longen), plaatste – ook als eerste – metalen heupprothesen en was een van de eerste artsen om uniformen te introduceren in de operatiezalen (waar in katholieke hospitalen de dienstdoende kloosterzusters vaak nog hun habijt aanhielden).

Ondanks de voortdurende verbeteringen, betreurde Sebrechts de beperkingen die het bestaande bouwwerk van het Sint-Janshospitaal hem oplegde, zodat hij vanaf 1935 met zijn heelkundige afdeling uitweek naar het vernieuwde hospitaal aan het Minnewaterpark.

Van daar uit zette hij zijn pionierswerk verder en bleef hij persoonlijk fortuinen spenderen aan de uitbouw van de medische zorgen in Brugge, onder meer met de plaatsing van een toestel voor röntgenbestralingen en de oprichting van een ambulancedienst (op eigen kosten!). Voor dit laatste verwoordde hij op zeker moment de reden aan zijn oudste broer Louis, als volgt: “Verbeeldt u Louis, dat (...) ze mij een boerin op stro in een kar brachten... hoe wilt ge zo een mens nog redden als alles door elkaar geschud is?”

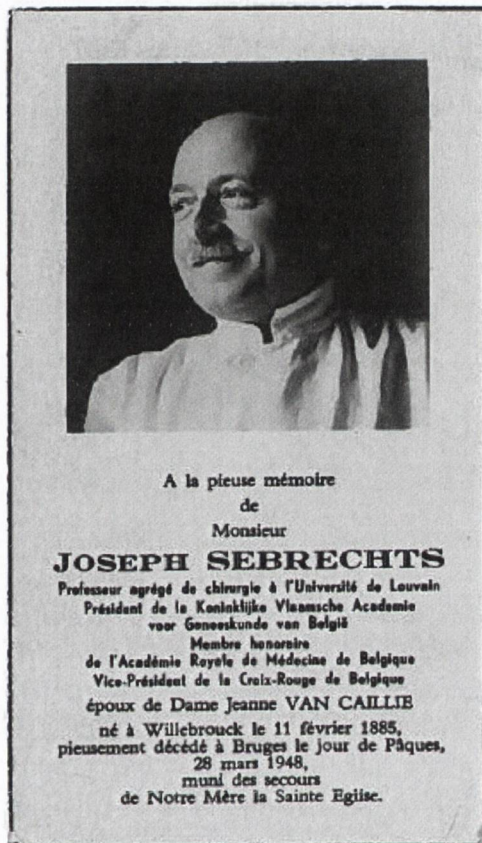
Kunstschat

Dankzij de hierboven opgesomde en vele andere verwezenlijkingen en zijn rol in de Eerste en Tweede Wereldoorlog – hij bleef tijdens beide trouw op post – werd Sebrechts erg geliefd, niet enkel bij de bevolking, maar ook aan het Koninklijk Hof en in de hoogste medische kringen. Hij was onder meer drijvende kracht achter het Witgele Kruis en Winterhulp, ondervoorzitter van het Belgische Rode Kruis en bestuurder van talloze verenigingen van geneeskundigen in binnen- en buitenland. Een voorbeeld van zijn geliefdheid is het feit dat toen de Vlaamsgezinde Sebrechts tot bestuurslid verkozen werd van de pas opgerichte Vlaamse Academie voor Geneeskunde en hij ontslag nam uit de Franstalige Académie Royale de Médecine, deze laatste hem prompt benoemde tot erelid, waardoor hij de enige Belg werd om van beide academies deel uit te maken.

Het ‘schoonste’ compliment aan het adres van dokter Sebrechts kwam allicht van koningin Elisabeth, toen die in 1948 zei: “Brugge bezit veel kunstschaten uit de vorige eeuwen, doch de levende schat van Brugge is zeker professor Sebrechts.”

Enkele weken later, op Paasdag, overleed Sebrechts. Duizenden mensen van alle rang en stand vatten post in de regenachtige straten van Brugge toen zijn lijk in de Sint-Salvatoriekathedraal werd gedragen. Het befaamde British Medical Journal schreef kort nadien:

“Surgeons of this country will learn with great regret of the death of Prof. Joseph Sebrechts (...). (...) In the long run he will be best remembered neither for his skill nor for his experience but for his humour, his friendliness and his hospitality. (...) He was beloved by rich and poor, by doctors and assistants, for the way his time and energy were at the disposal of anyone who needed his help, his advice, or his skill. He thought little of the honours he obtained. He wanted most to be a good doctor and a good citizen. Those who lived alongside him will agree that he succeeded in both these objects.”

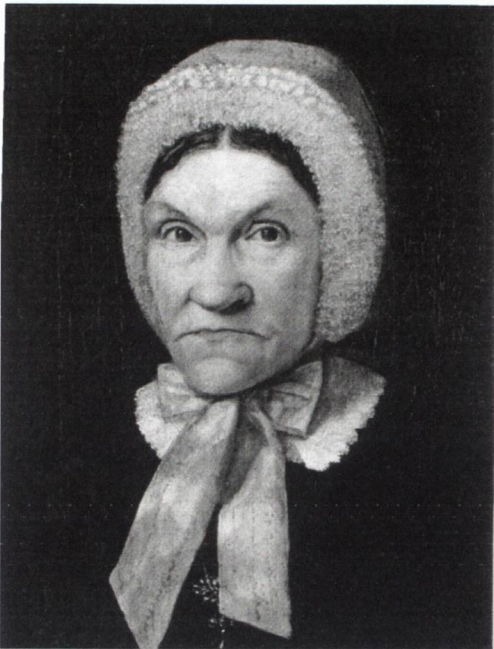
Kevin Polfliet & Gust Van Auwenis

Bronvermelding

Voor de opmaak van dit artikel werd onder meer informatie geput uit:

- het artikel “Prof.Dr. Joseph Sebrechts; primus inter pares” door E. Sebrechts van de dienst Heelkunde van het AZ Jan Portaels te Vilvoorde. U kan het volledige artikel nalezen op het webadres <http://www.belsurg.org/showartikel.asp?id=886>
- Wikipedia
- British Medical Journal, 29 mei 1948, p.1054, © BMJ Publishing Group

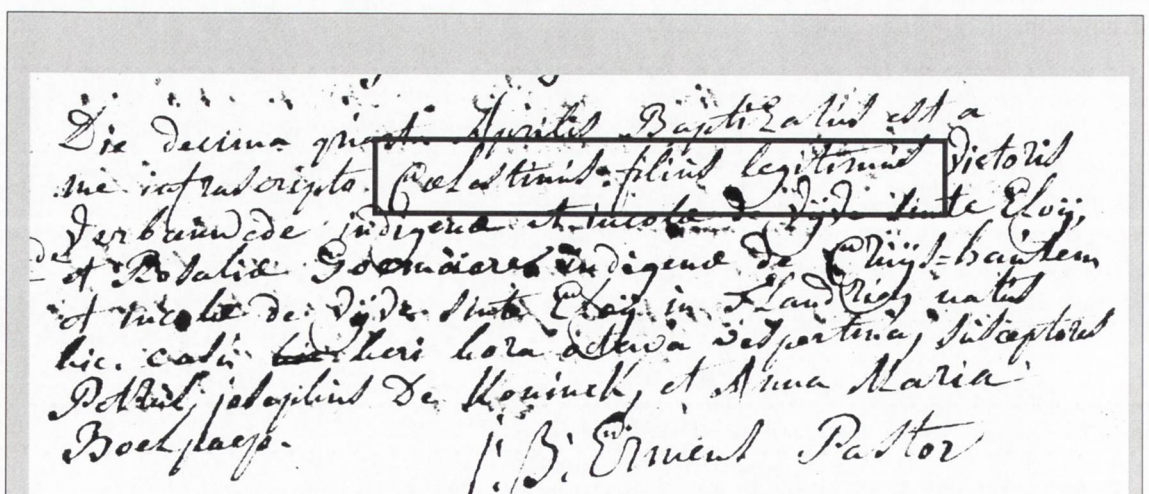
Celestine Verbauwede...bijna een 'groot Klein-Willebroekse'

Elders in deze editie kunt u een artikel terugvinden, gewijd aan 'groot Willebroekenaar' Joseph Sebrechts. Dat wel meer belangrijke figuren minstens een stukje van hun 'roots' hebben in Willebroek blijkt ook uit het verhaal van Celestine Verbauwede. Deze dame werd geboren op 14 april 1807 in Klein-Willebroek als dochter van Victor Verbauwede en Rosalie Goemare, beide woonachtig in het West-Vlaamse Sint-Eloois-Vijve en 'étant dans cette commune avec (leur) bateau', zoals de geboorteakte vermeldt. Grappig detail in dit verband: de gemeenteambtenaar schrijft haar in als kind 'du sexe féminin' (van het vrouwelijk geslacht), terwijl de pastoor gewaagt over 'Celestinus, filius legitimus Victoris Verbauwede' (Celestinus, wettelijke zoon van Victor Verbauwede). Blijkbaar bestond er dus enige spraakverwarring over het geslacht van het kind...

Alleszins zou de Celestine in kwestie op 12 mei 1829 in Sint-Eloois-Vijve in het huwelijk treden met ene Alexander Claus, om er 20 jaar later het leven te schenken aan één van 's lands grootste schilders: Emile Claus. Hij wordt algemeen beschouwd als de leider van het Belgische luminisme en schilderde in 1872 bijgaand – als u het ons vraagt weinig 'flatterend' – portret van zijn moeder, Celestine Verbauwede. Hoewel zij 'per toeval' geboren werd in Klein-Willebroek (haar ouders waren zoals hierboven vermeld op doorreis met hun boot) spreekt de anekdote toch tot de verbeelding. Wat als de familie Verbauwede toch in Klein-Willebroek was blijven 'hangen'? Had dan niet de Leie maar 'ons' kanaal een prominente rol gespeeld in het werk van Claus? Wie zal het zeggen...?

Kevin Polfliet

De kerkelijke geboorteakte van Celestine – of was het Celestinus – Verbauwede

25

En l'an mil huit cent sept le quatorze Du mois D'Avril à sept heures
 Du matin pendant nos Meires officiels publics De l'Etat (civil)
 De la Commune De Kalkbrouck, en l'indivision De maraichers
 Département Des deux Meures, et Compere Victor Verbaue
 a depense de ^{la} wede Domicilie à Wyckto Loij etant en feste Commune
 De la Lys, avec son Notaire, lequel nous a presenté un extrait Du lex
^{de} l'ancien ne hier de l'air Du mois Janvier à huit
 heures Du soir De lui declarant et De Rosalie Goemaere,
 au quel il a declare vouloir donner le poineau de Celestine,
 les Dites Declaration et presentation faites en presence
 De Pierre Jacques De soumette age De vingt-trois ans
 D'atelle ^{entachement} et Pierre Janssens age De vingt ans
 fectitaires Domicilies en la Commune De Puer
 et ont les père et Amis de l'age de 18 ans, apres
 que l'acte de leur arrete faite Du present acte de
 Mariage de ^{Victor Verbaue de Petrus Josephus}
^{de l'ancien} ^{maire} p. ester Jan Ssens de l'ancien

Officiële akte van de Brugerlijke Stand van Celestine Verbauwede

Een der mooiste en meeste gekende schilderijen van Emile Claus "De bietenoogst"

Willebroek, une jolie commune, qui plante ses maisons bien propres le long du canal¹⁷

Eugène Van Bommel

NEEN, beste lezer we gaan niet de Franstalige toer op. Laat het me even uitleggen

Bij een dappere opruimpoging van een propvolle boekenkast, vond ik onlangs een oud en compleet vergeten boek, dat ik waarschijnlijk eens op een boekenmarkt moet gekocht hebben, weggelegd en bedekt met de mantel der menselijke vergetelheid.

Bij het bladeren, in het wel door de tijd wat aangetast boek, waarin Van Bommel de anatomie neerpendt van iedere Belgische provincie, vond ik na de uitgebreide beschrijving van Mechelen een korte, maar mooie en bijna lyrische beschrijving van Willebroek en Bornem.

Klein-Brabant bestond voor Van Bommel duidelijk maar uit twee dorpen.

Nu beslaat gans die beschrijving echter ongeveer een 15-tal zinnen op een totaal van 564 blz., dus gans de streek zal niet veel om het lijf gehad hebben voor onze schrijver; de andere buurgemeenten waren blijkbaar zelfs de moeite niet om te vermelden.

Het is wel eens leuk om de visie van iemand die minstens 155 jaar geleden het dorp Willebroek bezocht, even aan het woord te laten, en u te laten genieten van een zo goed als letterlijke vertaling van de tekst uit 1855.

Hieruit kunnen we duidelijk lezen waar Van Bommel heeft vertoefd in Willebroek, en wat toen op hem de meeste indruk heeft gemaakt. En dat was alleszins niet de oude Willebroekse vaart !!

qui mûrissent.

En 1320, le Rupel couvrit la commune de Ruysbroeck d'une inondation de six mois : aussitôt des digues plus épaisses se dressèrent entre la houle qui enduit les berges d'un limon jaunâtre et les plaines qui étalent leurs prairies et leurs potagers coupés de fossés pleins d'eau. Quand vient l'hiver, le paysan riverain creuse une tranchée de quelques pieds, et la marée haute dépose sur le sol épuisé les grasses alluvions qu'elle roule. Bornhem allonge, entre les pommiers, ses rues blanches derrière deux digues ; sur l'une d'elles court la chaussée de Tamise. Une ancienne crique de l'Escaut, que des écluses isolent du fleuve, dort là-bas entre les labourés, et de la buée qui rampe émerge le castel des de Marnix, dont Mathias Hovius, archevêque de Malines, consacra la chapelle, en 1618, sur la demande des premiers maîtres, les Colonna, seigneurs de Bornhem et de Bebidilla. Les de Marnix ont abandonné les droits souverains à un brave fermier, dont les boeufs se couchent sous des chaumes qui moisissent dans les cours. Une longue allée de tilleuls fuit des sapinières voisines vers le village.

Le chemin de fer de Malines-Terneuzen s'arrête à Bornhem et descend le voyageur à Willebroeck, une jolie commune qui plante ses maisons bien propres le long du canal, parallèle à la grand'rue. Dans une auberge, au coin du quai, Guillaume le Taciturne adressa au comte d'Egmont un salut légendaire: — « Adieu, prince sans terre », avait dit le vainqueur de Gravelines. — « Adieu, comte sans tête », — riposta

.....

¹⁷ Willebroek een mooie gemeente met zijn woningen netjes langs het kanaal ingeplant

¹⁸De spoorweg Mechelen-Terneuzen stopt in Bornem en laat ook de reiziger uitstappen te Willebroek, een mooie gemeente, met zijn woningen netjes langs het kanaal ingeplant, gelijklopend met de grote straat.

In een herberg, op de hoek van de kade, richtte Willem de Zwijger zich tot de graaf van Egmont met een legendarische groet: "Vaarwel prins zonder land, had de winnaar van Grevelingen hem gezegd, Vaarwel graaf zonder hoofd repliceerde de vijand van Philips II.

De herberg heeft zijn historisch uithangbord bewaard "In het Gulden Vlies" en drie meisjes, onwetend over de gasten die het huis beroemd maakten, bedienen het schuimend bier en brengen hun ledige tijd door met het kijken naar de schepen getrokken door de paarden langs het jaagpad.

Een lange weg vertrekt uit Willebroek richting Boom

MALINES, LIERRE, LE PETIT BRABANT.

301

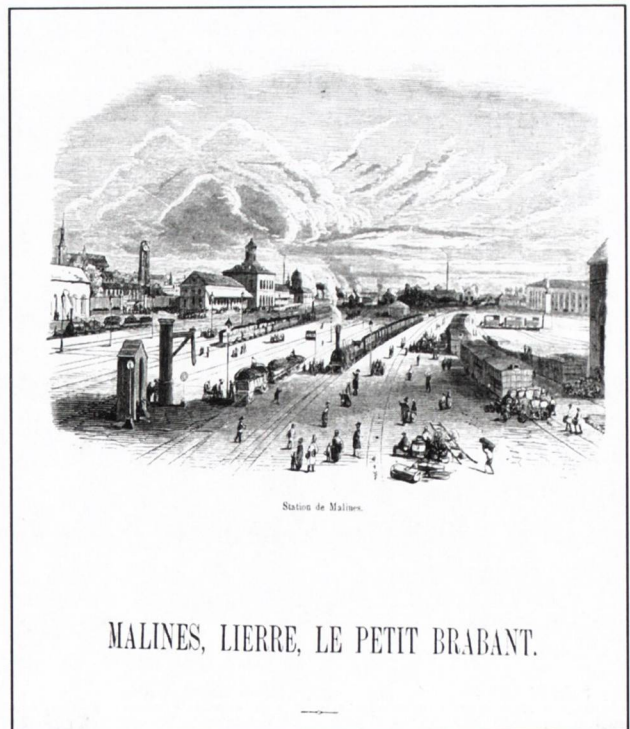
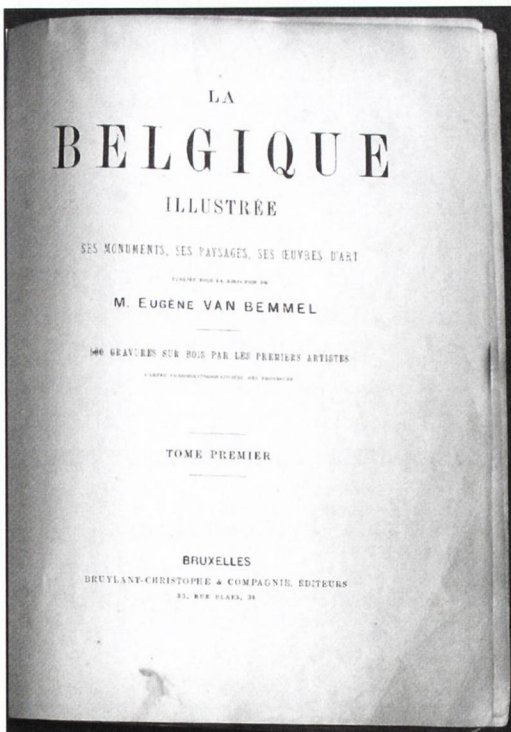
l'ennemi de Philippe II. L'auberge a conservé son enseigne historique — *A la Toison d'or*, — et trois filles, ignorantes des hôtes qui illustrèrent leur maison, servent la bière mousseuse et passent les heures oisives à regarder les bateaux que traînent les chevaux du halage.

Une chaussée s'allonge de Willebroeck à Boom, qui se donne des airs de petite ville

Tot hier de ganse beschrijving van het "dorp" Willebroek, Zelfs de grote sluis vlak voor het terras van de herberg wordt niet vermeld. Maar blijkbaar was het schuimende bier, gebracht door de meisjes wel lekker !

Beginpagina van het boek

Begingravure van het arrondissement Mechelen

¹⁸ La Belgique Illustrée tome I blz 300 1ste druk 1855

Wie was nu die Eugène Van Bommel ?

(Gent, 16.04.1824 - Sint-Joost-ten-Node, 19.08.1880)

Franstalige schrijver, publicist en professor aan de pas opgerichte Université libre de Bruxelles (ULB) een overtuigende en vurige Vlaamsgezinde. Heeft zijn tweedelig standaardwerk *La Belgique Illustrée* van de drukpersen laten rollen. We schrijven 1855.

Zijn ouders kwamen respectievelijk in 1815 (vader) en 1818 (moeder) in Gent wonen. Na de geboorte van hun zoon verhuisden ze naar Brussel. Eugène doceerde Franse literatuur aan de ULB.

Hij stichtte er *La revue trimestrielle* (1854-1868), voorloper van andere literaire tijdschriften. Dit publicistisch initiatief in Brussel baande de weg voor (o.m.) *La jeune Belgique* (1881-1897), tijdschrift dat de Gentse symbolisten zou aantrekken.

Tegelijk was hij de auteur van de eerste Belgische encyclopedie, *Patria Belgica* een kopie van de Franstalige tekst. Daarom zou het tijdschrift vrijwel uitsluitend beroep doen op Belgische medewerkers.

Naar het oordeel van Van Bommel -- zoals trouwens ook voor tal van zijn tijdgenoten -- moest België van 25 jaar politieke onafhankelijkheid nog een eigen culturele identiteit verwerven. In tegenstelling tot de redactie van de *Revue Nationale* zag Van Bommel wel degelijk in dat de twee nationale culturen hier een rol in te spelen hadden : de Franstalige literatuur moest los komen van de slaafse navolging van Franse voorbeelden, de Vlaamse moest binnen België ruime kansen tot eigen ontplooiing krijgen.

De *Revue Trimestrielle* zou dan ook gedurende de gehele duur van haar bestaan een grote belangstelling en een onverholven sympathie opbrengen voor de Vlaamse Beweging in 't algemeen en de Vlaamse letterkunde in het bijzonder.

Van Bommel was trouwens niet voor niets voorzitter van de Brusselse Vlaamsgezinde kring 'Vlamingen Vooruit' en de opsteller van haar manifest over de rechten van de Vlaamse taal.

'Vlamingen Vooruit' was een radicale liberale drukkingsgroep met een sterk sociaal-economisch en democratisch programma die een volkomen gelijkheid tussen Walen en Vlamingen eist. Vooral vrijdenkers waren lid.

Daar verkeerde hij in het gezelschap van enkele eminente figuren, zoals Charles De Coster en Alfons Willems. De politieke ideeën van beiden komen overeen: zowel De Coster als Willems zijn flamingant, beide zijn vrijdenkers en voelen zich verwant met het radicale liberale gedachtegoed.

We zien ze dan ook later samen terugkomen in diverse Brusselse verenigingen en bij politieke gebeurtenissen. Willems zal in 1858 bijvoorbeeld als stichtend lid optreden van 'Vlamingen Vooruit'.

De Costers vriend, **Eugène Van Bommel**, wordt voorzitter en De Coster, Hiel en Dillens worden lid.

We kunnen het spijtig vinden, maar het grootste deel van deze voorvechters voor de taalgelijkheid in België zijn nu zo goed als vergeten

**Van metaalbewerker tot Schepen van Burgerlijke stand van zijn gemeente.
Een levensschets van Adrien Joseph Dezaeger of “de Jenne”, een pionier van de
socialistische arbeidersstrijd in Willebroek**

Naast het reeds veelmalen genoemde feit, dat trouwens zijn goede kanten had, dat Louis De Naeyer behoorde tot de school der industriële filantropen, tzt nijveraars die veelvuldige sociale voorzieningen uitbouwden ten voordele van hun arbeiders, had dit ontegensprekelijk ook zijn schaduwzijde, een zware menselijke gebondenheid aan de patroonwerkgever, die meestal dan ook nog de huisbaas was. Na de oprichting van de papierfabriek De Naeyer in 1860, werd een tiental jaar later door de Franse groep Valentin en Bataille een metaalbedrijf opgericht, later hier gekend als “Den IJzeren”. De gespecialiseerde arbeiders (enkele namen Delforge, Mainil, Bajart, Guilly, Campion e.a;) die vanuit Wallonië naar hier kwamen, hadden reeds de mogelijkheden ondervonden die arbeidersverenigingen en solidariteit konden verwezenlijken.

Zij brachten deze vonk over naar Willebroek en lagen aan de basis van de sociale strijd die hier enkele tientallen jaren zou duren. In deze strijd is “Jenne” Dezaeger groot geworden.

Adrien (ook Adriaan geschreven) Joseph Dezaeger werd geboren te Marly, Frankrijk als 6de kind van Frans Eduard Dezaeger en Petronnella Faucon. Deze waren toentertijd schippers die veelal op Frankrijk voeren, vermits er van hun zeven kinderen slechts twee in België geboren werden, waarvan één in Willebroek.

Grootvader Frans vestigde zich later te Willebroek en werkte als “traveauxman” bij de fabriek De Naeyer.

Jenne Dezaeger had als kind van zijn tijd weinig of geen kans zich qua studies verder te bekwamen en was al vroeg in het arbeidsproces ingeschakeld. Daar op de werkvloer leerde hij het harde leven van de gewone arbeider aan den lijve ondervinden. Deze ervaringen sterkten de syndicalist in hem en hij was bij ieder arbeidsconflict rechtstreeks betrokken.

Gedreven door zijn idealisme was hij reeds in 1908 bestuurslid van de provinciale metaalbewerkersbond.

Uiteraard was hij nauw betrokken bij de Willebroekse metaalbewerkersbond, die reeds in 1887 gevestigd was in de herberg “Au Pont du Portugal” op de Veert, niet toevallig in de nabijheid van “Den IJzeren” .

De jonge Adrien maakte de acties voor het algemeen enkelvoudig stemrecht mee. Eén van die hoogtepunten was de periode maart april 1902; ook de Werkliedenpartij van Willebroek hield een meeting waar meer dan 1000 man aanwezig was, daarna was er een betoging waar volgens de overlevering ook de liberale Dr. Persoons mee in opstapte.

Ondanks het feit dat de Willebroekse Werkliedenpartij haar aanhang bestending vergrootte gingen er tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 1903, 1907, en 1911 geen kandidaten naar de gemeenteraad.

Dit had veel te maken met het algemeen meervoudig stemrecht, waarbij de meesten uit de burgerij tot 3 stemmen hadden.

Inmiddels was Adriaan in 1908 gehuwd met Sophia Brak, geboren te Willebroek als dochter van Jaak Jan en van Anna Maria Maes.

Als beroep staat ketelmaker vermeld in zijn trouwboekje. Het gezin kreeg twee kinderen, Frans Marcel en Georges Jaak.

De Eerste wereldoorlog trof ook het jonge gezin, dat woonachtig was op de Boomsestwg 39. Tijdens zijn krijgsgevangenschap in Duitsland, moest zijn echtgenote uit werken gaan in de papierfabriek De Naeyer om voor het onderhoud van haar gezin te kunnen zorgen. De inwonende grootvader Frans werd daarom bevorderd tot babysit van zijn kleinzoon François.

A. Dezaeger als secretaris op zijn bureel, met op de achtergrond (l) Gaston Fromont van de Broederlijke Ondersteuning en A. Van Landeghem, Burgemeester.

Dat de eerste verkozen “socialisten“ uitbundig gevierd werden hoeft geen betoog: hieronder een weinig gekende foto van deze viering.

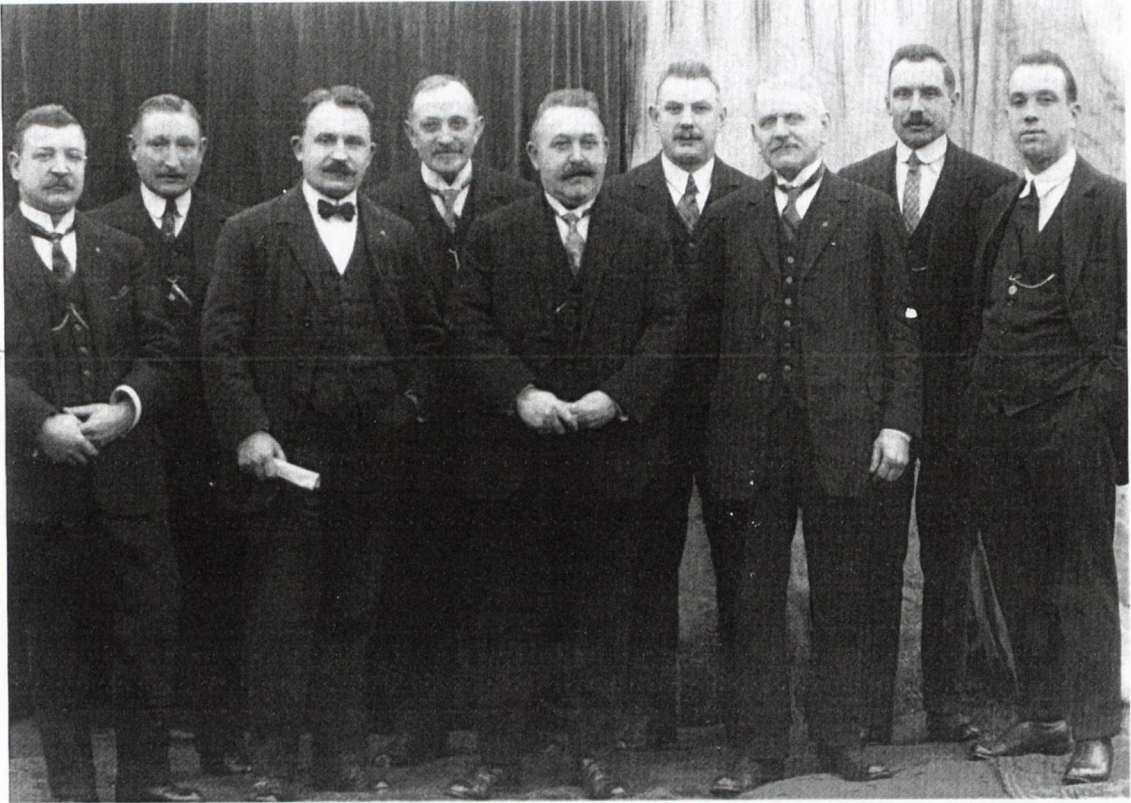
Begin 1919 kwam Adriaan terug uit gevangenschap, enige maanden later echter overleed zijn vader Frans den Brusselleer, op 76 jarige leeftijd. Deze laatste wordt te Willebroek burgerlijk begraven als eerste na de oorlog.

De politieke loopbaan van de Jenne begon in 1921 toen de Willebroekse socialisten de volstrekte meerderheid haalden in de gemeenteraad met zeven zetels.

Werden toen verkozen August Van Landeghem, Gaston Fromont, Jules Borghijs, Constant Broeckmeyer, Adriaan Dezaeger, Victor De Blezer en Antoine Montois.

Kort erna wordt Jenne Dezaeger aangesteld als bestendig secretaris van de Metaalbewerkerbond,

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 1925 telt de gemeenteraad 9 socialisten

De gekozenen der Werkliedenpartij in 1926, vlnr Jules Borghijs Albert Wuyts, Gaston Fromont, C.De Blezer August Van Landeghem, Adriaan Dezaeger Constant Broekmeyer, Jules Van der Velden en Jan De Borger. Deze ploeg moet echter in 1928 een zware klap incasseren door het onverwacht overlijden van August Van Landeghem.

Deze wordt als burgemeester opgevolgd door de eerste schepen Gaston Fromont, die de zware taak krijgt de charismatische Van Landeghem te vervangen en zijn werk verder te zetten.

<p><i>Verkiezing van een Schepen</i></p>	<p style="text-align: right;">De Raad,</p> <p>Lezing wordt gegeven van het Koninklijk Besluit van 6 Maast l.l. houdende benoeming van den heer Gaston Fromont, Schepen, tot Burgemeester der gemeente Willebroeck alsmede van art. 2. der gemeentewet;</p> <p>Oan een geheime stemming voor het benoemen van een Schepen, in vervanging van M. Fromont, en wiens mandaat zal eindigen op 1 Januari 1933, nemen deuten leden deel.</p> <p>Een gelijk getal briefjes wordt in de bus gevonden. De opening wijst uit dat M. De Kaeger acht stemmen bekomt; er zijn vijf witte stembriefjes.</p> <p>Ingevolgs is M. De Kaeger als derde Schepen gekozen.</p> <p>M. De Kaeger legt in zijn hoedanigheid van Schepen den eed af, voorschreven door art. 1 der wet van 1 Juli 1860, volgens dkte hem deswege afgeleevd, waarna hij in zijn hoedanigheid van Schepen aangesteld wordt verklaard.</p> <p style="text-align: right;">De Raad,</p>
--	---

In dit jaar wordt Adriaan Dezaeger aangesteld als schepen van de gemeente, o.a. de Burgerlijke stand valt onder zijn bevoegdheid.

Adrien "Jenne" Dezaeger als schepen van de Burgerlijke stand van Willebroek

Tijdens het interbellum was hij een periode bestuurslid van de plaatselijke oud-strijdersbond, en gedurende de periode 1938-40 was hij eveneens zetelend lid van de toenmalige Werkrechtvaardersraad (huidige Arbeidsrechtbank)

Een bezoek aan zee tijdens het interbellum, rechts zijn echtgenote Fien en Jan De Borger

Voor de tweede maal in zijn leven wordt hij in 1940 geconfronteerd met een wereldoorlog, de bezetting brengt ook ditmaal voor hem een bruuske verandering in zijn leven.

Als schepen weigert hij alle medewerking met de bezettende macht, alsook met de collaborerende vakbond "Unie van hand- en geestesarbeiders". Door deze houding wordt hij afgezet als schepen en als secretaris van de metaalbewerkers.

Dit verplichtte de Jenne om de broodzak ter hand te nemen om opnieuw als arbeider aan de slag te gaan.

Na de bevrijding op 4 september, neemt hij samen met de andere afgezette leden van de gemeenteraad, opnieuw zijn functie op.

Tijdens zijn mandaten heeft hij verscheidene beheersfuncties waargenomen, o.a. als beheerder bij de Mutualiteit De Voorzorg, polykliniek Jozef Wauters, Apotheken De Voorzorg, Kindervakanties de Toekomst, de S.M. Vooruit e.a. Als voorzitter van de plaatselijke Maatschappij van Goedkope woningen, was zijn zorgenkind de nieuwe wijk, later gekend als "Willebroek stad".

In 1950 ging hij op rust als secretaris der metaalbewerkers en kon hij zich ten volle wijden aan zijn mandaten.

Lang heeft dit echter niet meer mogen duren want op een vroege leeftijd van 68 jaar overleed hij op 9 mei 1952.

Gans zijn leven was hij een tolerant maar overtuigd vrijdenker.

De "Jenne" heeft het niet meer mogen meemaken dat één van zijn kleinkinderen, Dokter André Dezaeger, in dezelfde raadszaal, waar hij in 1921 voor de eerste maal zijn eed als gemeenteraadslid aflegde, 47 jaar later diezelfde eed aflegde als gemeenteraadslid.

“Jenne” Dezaeger werd vanuit het gemeentehuis, waar de kist stond opgebaard, naar zijn laatste rustplaats gebracht begeleid door een indrukwekkende begrafenisstoet.

Op bovenstaande foto zien we burgemeester Gaston Fromont tijdens de redevoering met naast hem de schepenen Louis De Boeck, Gaston Croes en Edmond “de Mon” Van Lerberghe, rechts zijn zonen François, Georges en kleinzoon André.

In de voor hem zo belangrijke woonwijk werd later aan het daar gelegen plein, de naam Adrien Dezaegerplaats gegeven.

Eric Van Winghe

(met dank aan Dr. André Dezaeger, F. De Pauw, GA Willebroek, R. Pattyn)

Een “jeugdig avonturier” uit Tisselt op reis door Zuid-Europa en Noord-Afrika

Je moet maar durven !

Leopold Pillaert, een knaap van amper 13 jaar is dezer dagen behouden teruggekeerd in zijn woonplaats te Tisselt bij Mechelen, na een avontuurlijke reis door Zuid-Europa en Nood-Afrika¹⁹. Hij werd geboren in Tisselt op 10 april 1909 als Leopold Maria Pillaert²⁰ en was de zoon van Julius Emilius Pillaert uit Hollebeke en Anna Cornelia Hortensia Van Bouwelen uit Wassy (Haute Marne-Frankrijk). Zijn ouders huwden in Gent en vestigden zich in Tisselt. Als peter en meter had hij respectievelijk Leopold Van Bouwelen en Rosalia Verbeeck. Het gezin woonde op de Westvaertdijk nr 14. Vermits zijn moeder Franssprekend was zal Leopold thuis wel de nodige begrippen opgevangen hebben uit de Franse taal.

Leopold was een vlijtige leerling die vooral geïnteresseerd was in aardrijkskunde en een bijzondere belangstelling had voor de wondere en geheimzinnige verhalen van Jules Verne. Hij wou niets liever dan “de reis om de wereld in 80 dagen” nadoen en hij voegde de daad bij het woord. Het verlangen om te reizen werd hem te sterk.

Op een zekere dag wist hij een spaarpot van 33 frank te bemachtigen. Op een, voor Leopold bijzondere dag in juli 1922, waren zijn ouders de mening toegedaan dat hij in de school was. Niets van aan. Leopold was er onderuit gemuisd. Hij had de trein naar Brussel genomen en vandaar reisde hij met de sneltrein naar Parijs waar hij 's avonds om 22.00 uur aankwam en dit op zijn eentje zonder iemand te kennen. Hij maakte er nog dezelfde avond kennis met een andere jonge kerel die hem eten en een onderdak verschafte voor de nacht.

De volgende dag verstopte hij zich in een trein die naar Brest spoorde. Maar Leopold wou niet naar Brest, daarom klom hij in een andere trein die hem terug naar Parijs bracht. Eens terug in Parijs aangekomen trok hij naar het station “Orleans” waar hij probeerde een kaartje te bekomen met bestemming Orleans. Tevergeefs echter. Hij had aan de spoorwegbediende wel het verhaal gedaan dat zijn tante daar woonde en dat zij hem bij de feesten van 14 juli in Parijs verloren had. Niets aan te doen, hij bekwam geen reisbiljet. Leopold maakte van de nood een deugd en is dan maar naar Orleans “gelopen”. Ondanks alles was hij er toch in geslaagd om opnieuw Parijs te bereiken waar hij na de feesten van de fameuze “quatorze juillet” die hij had meegevierd, zonder geld was komen te zitten. Leopold vond toch een middel om zijn plannen uit te voeren. De jonge avonturier klampte er een stationschef aan die hij wist te vermurwen door hem te vertellen dat hij verdwaald was geraakt en zijn tante had verloren. Deze laatste liet hem (wellicht uit medelijden of omwille van zijn overredingskracht) toe tot de trein die Leopold naar Roanne zou brengen waar hij door allerlei middelen en werkjes aan de kost wist te komen. Na enkele dagen slaagde hij erin om Lyon en verder Marseille te bereiken.

In Marseille maakte Leopold de politie wijs dat zijn tante in Sète woonde. Steeds onderweg naar deze fictieve tante trok hij altijd verder, naar Cerbera waar hij zonder pas of identiteitsbewijs de Spaanse grens overstak om verder te trekken richting Gibraltar. Hier liet hij zich inschepen, met toelating van de Britse politie, om met een schip naar Tanger over te steken en dit nadat hij een kapitein had wijs gemaakt dat zijn moeder hem in Marokko zou missen.

¹⁹ Gazet van Mechelen – 1922 ; De Nieuwe Koerier : 07-12-1922

²⁰ Zie Parochieregister - DopenTisselt – 1909

Hij wou tot bij de "wilden" geraken en stapte na veel moeite te Agadir aan wal. Aan boord van een ander schip bereikte hij Casablanca waar hij een baantje wist te krijgen waardoor hij genoeg van zijn verdienste overhield om zijn biljet naar Mogador te betalen.

In de Marokkaanse stad maakte hij kennis met enkele Arabieren die met een karavaan naar het binnenland wilde vertrekken en hij sloot zich bij hen aan. Hij leidde met hen een avontuurlijk leven; te paard, op karren, 's nachts slapende in een tent, legde hij ongeveer 100 km af in oostelijke richting. Onderweg werd hij aangehouden door een Frans officier (op 50 km. afstand ten zuiden van Agadir) die de jonge snaak onder zijn hoede nam en hem naar Casablanca terugzond in het gezelschap van afdeling soldaten die ook naar Casablanca terugkeerden na een opdracht aan de grens tussen Frans en Spaans Marokko.

Daardoor eindigde zijn avontuurlijke reis.

Zijn ouders werden op de hoogte gebracht en hij werd ingescheept op de "Elisabethville"²¹, het schip dat hem naar Antwerpen terugbracht in oktober 1922.

In totaal was Leopold 4 maand onderweg en had hij ongeveer 4.000 km afgelegd. Toch had de avontuurlijke knaap van zijn reis genoten. Hij had de vreugde en het genoeg gekend waarnaar hij zozeer verlangde, ook al beweerde hij nadien berouw te hebben over zijn roekeloze daad.

Ondanks alles waren zijn ouders zeer verheugd over de thuiskomst van hun verloren zoon in zijn veilige woonplaats te Tisselt.

<p>Ten jare duizend negen honderd en negen en tien den vier maanden Tafel van vier ure na middag, verscheen voor ons <u>Gebief</u> <u>Bontoon De Bloch Schuyfmeester</u> Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente van <u>Thisselt</u>, provincie Antwerpen, <u>Jules Emiel Pillaert</u> slaafhouder oud heren ambtenaar, jaren geboren te Hallebeke, wonende te Thisselt dewelke rusteert vertoont een kind van het mannelijk geslacht geboren in de gemeente Thisselt ten vijf uure in de morgen in tijne wa- ring alhier gespeeld Westindisch N: 14 voor hem vertoonden en van <u>Janna Cornelia Hortensia Van Bommel</u>, twintig ja- ren oud, rechtentwintig jaren tijne echtgenote, geboren te Wasseij Haute Maarne, Flandrijsch en aan welk kind hij heeft gegeven de voornamen van <u>Leopold Maria</u>.</p> <p>De voormelde vertooning en verklaring gedaan ter tegenwoordigheid van <u>Leopold</u> <u>Van Bommel</u> machinist heren entwintig jaren en <u>Isidore Putteet</u> gemeentse secretaris oud een- en dertig jaren beiden wonende te Thisselt.</p> <p>Waarvan akte, in dubbel, door ons ten Gemeentehuize opgemaakt, en na voorlezing geteekend door ons <u>den weder en de beide getuigen</u>.</p> <p><u>Jules Pillaert</u> <u>L. Van Bommel</u> <u>Putteet</u> <u>J. A. De Bloch</u></p>	<p style="text-align: right;">L⁶ vijfolle BLAD Nr 16 <u>Pillaert</u> <u>Leopold</u> <u>Maria</u></p>
---	--

Geboorteakte van Leopold Pillaert

door G. Van Auwenis

²¹ Het Laatste Nieuws – 1922

“Bolle, bolle, goe veur den hoest, de klets koppen, de zweetvoeten en de dikke tet” !

Kleurrijke figuren op kermissen, koersen en voetbalvelden

Eén van deze bijzondere figuren was “Zwette Jef”. Geboren te Sint-Thomas, een eilandengroep die de Antillen en de Bahama-eilanden omvat, gelegen tussen Noord- en Zuid-Amerika.

Toen hij in België aankwam in 1933 zou hij over een Deens paspoort beschikt hebben.

Hij vestigde zich in de gemeente Borgerhout en woonde er vele jaren samen met een Antwerpse kaartlegster.

In 1969 verhuisde hij naar het bejaardentehuis “Gitsschotelhof” waar hij op 02 januari 1970 overleed (77 jaar oud).

Hij was een bijzonder graag geziene figuur in de ganse provincie Antwerpen waar hij geregeld opdook tijdens kermissen, jaarmarkten, wiel- en voetbalwedstrijden alsook op allerlei festiviteiten²².

Hij deed zijn verplaatsingen steeds met de trein in gezelschap van zijn onafscheidelijke kartonnen valies gevuld met puntzakjes, naar zijn eigen zeggen “zjattekkes en babbekkes goe veur de valling”.

Wat hem vooral zo geliefd maakte bij jong en oud, was zijn legendarische vriendelijkheid, een uitzonderlijk gevoel voor humor en de kunst om steeds zijn stralende witte tanden bloot te lachen.

Jef was steeds keurig gekleed in een beige stofjas of gabardine, een gillet, een keurig wit hemd met das en meestal een donkere vilten hoed.

Zijn bollen waren grote stukken suikergoed die hij zelf bereidde.

Daar kapte hij willekeurig onregelmatige kleine stukjes af.

Er waren drie soorten : jap, anijs en munt.

Vooraleer te kopen mocht je steeds eerst proeven.

De kinderen werden steeds gul bedeed. Kocht je een zakje dan lag er extra nog een stukje suikergoed bovenop.

Om zijn waren aan de man te brengen gebruikte hij vaak dezelfde leuze : “Bolle, Bolle, goe veur den hoest, de klets koppen, de zweetvoeten en de dikke tet”.

door Gary Mantiers

²² Bronnen : Rondvraag aan de lezers Gazet van Antwerpen : “Wie was Zwette Jef?” mei 1997.

Fanfares en de Blekke, de Blaa, de Koperen of de Sussen in onze regio

Een vergelijkende studie in onze regio van een sociaal fenomeen met soms verstrekkende sociale gevolgen voor de plaatselijke bevolking

Een dorpsfanfare in het begin van de jaren 1900

In de meeste landelijke gemeenten en dorpen in Vlaanderen kent men sinds generaties bovenstaande uitdrukking, soms een variante ervan.

De oorsprong ervan vindt men in de splitsing, om diverse redenen, van een bestaande muziekmaatschappij, veel onder de invloed van het liberale denken in het midden van de 19de eeuw, anderzijds ook onder de impuls van bv. een brouwer of de notaris die in de clinch lag met “mijnheer pastoor” of van een cafébaas voor de klandizie, of gewoon door ruzie onder de leden zelf.

Opmerkelijk is dat het verschijnsel van de “Blekke en de Blaa”, de Koperen en de Sussen niet te vinden is in een stedelijke of een geïndustrialiseerde omgeving omdat de daar aanwezige muziekmaatschappijen, voornamelijk op politieke leest geschoeid waren en deze ideologie door de leden eendrachtig werd gedragen.

Deze splitsingen hadden een vrij groot gevolg op het sociale leven in de toch relatief kleine dorpsgemeenschappen, zodat zelfs banale ruzies konden leiden tot ware familievetes, die tot op de dag van vandaag nog altijd voelbaar zijn in de oude kernen van vele families in onze dorpen.

We publiceren in dit nummer een eerste aflevering over het fenomeen dorpsfanfares en dorpspolitiek van de hand van Etienne Huyghe, “onze man in Zwitserland” die de gebeurtenissen in Heffen, het dorp van zijn ouders, als rode draad en illustratie gebruikt voor een stuk geschiedenis dat we ook in vele andere dorpen zeer vergelijkbaar terugvinden. In volgende nummers zullen we eveneens deze situatie in Tisselt, Leest en Hombeek onder de loep nemen, waar ook de dorpspolitiek sterk beïnvloed werd door de splitsing van de plaatselijke fanfare.

Sociologisch kunnen we dit best vergelijken met de aloude schuttersgilden, waarvan we in de vroegere eeuwen ook soms meer dan één gilde in het dorp terugvinden en die voor elkaar ook niet zo vriendelijk waren!.

Mochten er onder onze lezers personen zijn die zich geroepen voelen om hun kennis over de **Blekke, de Blaa, of de Koperen, of de Sussen** met ons te willen delen, wel, héél graag, geef ons maar een seintje! Reeds nu al dank vanwege onze redactie!

Van FANFARES en DORPSPOLITIEK

Niet eens zo lang geleden telde Vlaanderen heel wat meer fanfares dan nu. De laatste decennia zijn er een heleboel van het toneel verdwenen en diegene die nog bestaan zijn vaak omgevormd tot brassband en andere meer "hippe" en ambitieuze muziekvormen. Hoe zou dat toch komen? Televisie zal u zeggen, de moderne tijd. Zeer zeker, maar waarschijnlijk heeft er ook nog iets anders meegespeeld, mogelijk niet als hoofdreden voor deze evolutie, maar wel één waar we misschien niet zo snel bij stilstaan. Behalve vandaag dan.

Wie op het alwetende internet rondsnuift vindt snel het spoor naar enkele nog bestaande fanfares en daarbij meestal ook wel iets over hun ontstaan en geschiedenis. Opvallend is echter dat heel vaak elke verwijzing naar hun "politieke verleden" ontbreekt en als er al iets over wordt gezegd, dan meestal als randgebeuren. En dat is toch echt wel een loopje nemen met de waarheid. Wellicht is men zich niet meer van dit facet bewust, want wie jonger is dan 50 heeft er waarschijnlijk geen eigen herinnering aan. Of zou er toch een beetje schaamte meespelen over die "bekrompen dorpsmentaliteit" van de vorige generaties waarboven we ons nu wellicht hoog verheven voelen? Laten we even terugblikken hoe onze ouders c.q. grootouders het beleefd hebben, vooropgesteld dat ze in een Vlaams dorp opgroeiden en leefden. Terzijde dient inderdaad vermeld dat ik me hierbij vooral toeleeg op de toestand in onze landelijke dorpen. In steden zag het er mogelijk enigszins anders uit o.a. door de opkomst van het socialisme, weliswaar vaak ook met hun eigen fanfare, maar daarop wil ik hier niet direct ingaan.

In 1851 bestonden er volgens de "Exposé de la situation du Royaume" in ons Belgenland al 461 harmonies en fanfares. Wie even verder zoekt, wordt alvast getroffen door de explosieve toename van dat aantal in de jaren 1878 – 1884. Dat kan geen toeval geweest zijn en was het dus ook niet. De fanfares die er voor die tijd al waren, ontstonden bijna zonder uitzondering uit een initiatief van een lokale autoriteit. Iemand die gestudeerd had, een zeker aanzien in de maatschappij verworven had, een voorman zeg maar. Vaak ging het om een industriël, een notabele, een dokter of notaris, een liberaal dus. Nu was liberaal in die tijd niet noodzakelijk synoniem van onkerkelijk, zeker niet in de dorpen waar iedereen katholiek was en naar de kerk ging. Het liberale maatschappelijke concept was overigens nauw verwant aan dat van de kerk; beide kleefden het economisch liberalisme aan. Wat dat betreft geen probleem dus. Daarin kwam echter verandering toen in de verkiezingen van 1878 de liberalen zowel in Kamer als Senaat de absolute meerderheid behaalden. Die eclatante overwinning volgde op een kiescampagne waarin het anti-clericalisme een belangrijk thema was en in de nieuw gevormde regering waren alle ministers vrijmetselaar. Pierre Van Humbeek, minister van Onderwijs was zelfs een notoire anti-clericaal. Niet verwonderlijk dus dat het er al snel bovenarms op zat.

In de Belgische grondwet stond de godsdienstvrijheid verankerd, maar dat betekende helemaal niet dat België een lekenstaat was, zoals Frankrijk sinds de revolutie, integendeel. In de praktijk was de rooms-katholieke godsdienst vrijwel staatsgodsdienst. Alle onderwijs - er was nog geen schoolplicht - was per definitie katholiek en begraven werd men er op het kerkhof, naast of rond de kerk en uiteraard met een kerkelijk ritueel. Bij keizerlijk decreet van 12 juni 1804 had Napoleon voorzien om die "kerkhoven" te vervangen door gemeentelijke begraafplaatsen gesitueerd buiten de bebouwde kom waarop een afzonderlijk gedeelte zou voorzien worden voor elke geloofsovertuiging. In de praktijk bleef alles bij het oude, ook in het nieuwe België. Voor onkerkelijken of onwaardigen was er een afgescheiden hoek "le trou de chien" genoemd. Daarin zou de nieuwe regering nu verandering brengen, want zij wilden - voor het eerst - opkomen voor de bevrijding van elke vorm van kerkelijke bevoogding. Ze verboden het godsdienstig onderwijs in de gemeentescholen en eisten een plaats op voor iedereen op het kerkhof, zonder afzonderlijke "hoeken", ook voor ongelovigen die zich niet-kerkelijk wilden laten begraven. Dat kwam bijzonder hard aan, want aan katholieke zijde deelde in die tijd de ultramontaanse vleugel de kaarten uit en die wees de liberale staat principieel af en zag enkel heil in het integraal herstel van de christelijke samenleving.

De bisschoppen zorgden er dus onmiddellijk voor dat katholieke scholen werden opgericht en sloegen de onderwijzers die in de gemeentescholen op post bleven in de ban. De eerste schoolstrijd (1878 – 1884) was een feit. De strijd om "de ziel van het kind".

Nu kwamen de lokale liberale autoriteiten, zeg maar de burgemeesters en schepenen, dikwijls daaronder de voorzitter van de fanfare, in een lastig parket. In de dorpen gingen ze nog wel steeds getrouw naar de kerk, maar behoorden ze toch tot die goddeloze partij die "neutrale" scholen wou, lees : zonder godsdienstondericht. Althans niet tijdens de normale schooluren. En vermits zij ook nog eens de spil waren van het belangrijkste sociale gebeuren, namelijk de fanfare en alles daarrond, kon dat niet blijven duren. Zeker niet in de ogen van de lokale geestelijkheid die dan ook zonder verwijl de nodige stappen nam, niet alleen tot oprichting van een katholieke school maar ook om een alternatieve "katholieke" fanfare uit de grond te stampen. Niet alleen de onderwijzers van de gemeentescholen, maar ook de leden van de bestaande fanfares werden nu onder zware druk gezet om zich los te maken uit de heidense rangen en de rechtschapenen te vervoegen.

Daarmee kregen de meeste dorpen binnen de kortste keren een tweede fanfare die gedacht was van

De fanfare Sint-Cecilia

duidelijk "andere strekking" te zijn. In vele dorpen echter, waaronder ook Heffen, was dat onderscheid niet zo groot want alle leden uit beide kampen gingen trouw ter kerke en "roepingen" werden onder de jeugd van beide middens geteld. Dat was natuurlijk niet overal zo, want in enkele dorpen bevatte de "blauwe" fractie ook enkele anti-klerikale elementen en die zorgden dan op hun beurt weer voor interne spanningen wat, zoals in Asse, leidde tot een hernieuwde splitsing en het ontstaan van een derde fanfare. Per slot van rekening resulteerde dat alles wel in een verdere groei van het aantal fanfares zodat in 1910 Vlaanderen alleen al 734 fanfares en 246 harmonies telde (weliswaar inclusief het huidige Waals-Brabant).

Even terug naar Heffen, dat ik verder als voorbeeld zal blijven hanteren. Daar ontstond in 1878, eerst als zangvereniging, later als fanfare "de Vreugdegalm" onder leiding van brouwer Verschueren als afscheuring van de reeds sinds 1861 bestaande St. Cecilia. Wie ze nog in de vroegere context gekend heeft zal zich zeker herinneren dat iedereen sprak van "de blekken" en "de blaa".

Het eerste zonder twijfel als spottende verwijzing naar de kwaliteit van hun muziek - althans volgens de tegenpartij - het tweede een referentie naar hun blauwe politieke wortels. Geen wonder dus dat we die bijnaam "blauwe" in vele dorpen terugvinden voor één van de twee fanfares. De andere heette niet alleen in Heffen "blekken", maar ook in Leest. Nog een veel voorkomende bijnaam was "de sussen" zoals weer in Leest, maar ook in Tisselt en Werchter.

VERHEFFING

DER FANFARENMAATSCHAPPIJ

STE CECILIA

TOT „KONINKLIJKE MAATSCHAPPIJ”

Den 26 Februari 1912 werd eene delegatie van het paleis des Konings ten huize van den heer Eere-voorzitter A. Van den Broeck, Van Benedenslei, 38, te Mechelen, gezonden, om dezen den volgenden brief in persoon te overhandigen :

CABINET DU ROI

Palais de Bruxelles
le 26 février 1912.

MONSIEUR LE PRÉSIDENT,

En réponse à la demande que vous avez adressée au Roi, j'ai l'honneur de vous faire savoir que Sa Majesté autorise la Société de Fanfares „Sainte Cécile”, de Heffen, à prendre le titre de

SOCIÉTÉ ROYALE

Agréez, Monsieur le Président, les assurances de ma considération distinguée.

Le Ministre de la Maison du Roi,
(s) BON BEYENS

KABINET DES KONINGS

Palais van Brussel
den 26 Februari 1912

MIJNHEER DE VOORZITTER,

In antwoord op de vraag die u tot den Koning gericht hebt, heb ik de eer u te laten weten dat Zijne Majesteit de Fanfaarenmaatschappij „Sinte Cecilia”, van Heffen, machtigt den titel te nemen van

KONINKLIJKE MAATSCHAPPIJ

Aanvaard, Mijnheer de Voorzitter, de verzekering mijner hoogachting.

De Minister van het Huis des Konings,
(gcl.) BON BEYENS.

Jacobus Grégoire, stichter van St. Cecilia (de blaai) van Heffen in 1861, was er schepen en vanaf 1867 ook burgemeester. Wanneer hij in 1884 niet meer opkomt wordt hij opgevolgd door Karel Van den Broeck die al eerder schepen was. Diezelfde Karel Van den Broeck had voordien de kant gekozen van de vrije lagere school, t.t.z. de kant van de pastoor dus en daardoor ook van "de blekken", maar kwam daarop dan weer terug en vervoegde opnieuw het kamp Grégoire, wiens opvolger hij dus werd. Dit even terzijde, niet om u te verwarren met onnodige complicaties, wel om te illustreren hoe complex het eraan toe ging en dat beslist niet alleen in Heffen.

In sommige gevallen werd zelfs strijd gevoerd over de oorspronkelijke naam van de fanfare. Zo bijvoorbeeld in Sint-Pieters-Kapelle, nu deelgemeente van Herne in het Pajottenland, waar de nog jonge fanfare in 1922, dus lang na de schoolstrijd en wellicht over andere strijdpunten, in moeilijkheden geraakte die leidden tot een breuk, resulterend in twee muziek-maatschappijen die elk de naam Sint-Pieters-Herleving behielden. En zo kwam het daarover uiteindelijk tot gerechtelijke procedures ! In feite zijn er dus in vele Vlaamse dorpen sinds de eerste schoolstrijd twee, soms nog

meer, fanfares ontstaan, resulterend in evenveel politieke lijsten. Niet alleen tengevolge van de schoolstrijd echter, want zoals we hierboven al zagen onstonden er ook later op vele plaatsen nog vijandige kampen in de schoot van de plaatselijke fanfares, elk met hun kopman. Zoals ook reeds vermeld werden het er in sommige gemeenten zelfs drie en Tisselt, waar na de Eerste wereldoorlog beide fanfares door interne onenigheid nog eens splitsten, spant de kroon met vier. Partijen wil ik het met opzet niet noemen, maar bij de verkiezingen waren het wel de enige lijsten die opkwamen in een strijd om de meerderheid en dus het burgemeesterschap. Hoewel die meestal ideologisch nauwelijks van elkaar verschilden stonden ze in de verkiezingsstrijd met – soms letterlijk – getrokken messen tegenover elkaar. Met al dan niet katholiek zijn had het niets meer te maken en heel dikwijls leken het gewoonweg clans rond een persoon of zelfs familie. Het mag echter duidelijk zijn dat het muziekgebeuren, op zijn minst gedurende bepaalde perioden, ondergeschikt werd aan het maatschappelijke omveld. De "gewapende vrede" die tussentijds heerste ging bij nakende verkiezingen telkens weer over in een uitgesproken vijandigheid die niet zelden uitmondde in schermutselingen en regelrechte vechtpartijen. In Heffen viel in 1884 zelfs een dode toen voornoemde Karel Van den Broeck beschoten werd en zes personen door lood getroffen werden. Daarbij werd de **17-jarige Theodoor Van Vaeck** dodelijk geraakt en bezweek enige tijd later aan zijn verwondingen.

Zijn graf bestaat nog steeds op het kerkhof van Heffen.

Natuurlijk werd de soep niet altijd zo heet gegeten als ze werd opgediend. Tussen de verkiezingen door, dus gedurende de meeste tijd, werden de zaken veel minder op de spits gedreven. Of men tot "de blekken" dan wel de "blaa" behoorde, berustte niet op ideologische gronden maar werd veeleer bepaald door het gezin waarin men geboren werd. Ik zeg bewust gezin, want families behoorden niet altijd integraal tot het ene of andere kamp, m.a.w. bij

beide kwamen personen met dezelfde familienaam voor. Verlovingen tussen jongelingen uit verschillende kampen waren, zoals u kon verwachten, eerder uitzonderlijk en de betrokkenen konden op heftige weerstand rekenen, maar toch werden er ooit wel enige "grensoverschrijdende" huwelijken gesloten. De universele geschiedenis van Romeo en Juliette.

Ten tijde van de verkiezingen steeg de spanning. Er werden tomaten, bloemkolen en patatten verdeeld, zelfs wel een zak steenkolen. Werk werd beloofd en financiële steun aan verenigingen toegezegd en dat alles om stemmen te winnen. Stemgedrag van (omgekochte) enkelingen werd trouwens op creatieve wijze geverifieerd. Zo werden toegezegde stemmen gecontroleerd aan de hand van een afgesproken combinatie van voorkeurstemmen (b.v. een voorkeurstem voor kandidaat nr. 4, 5, 7 en 11). Overlopers kregen het echter zwaar te verduren en ook de tijd vlak na de verkiezingen verliep dus nog vaak in erg gespannen sfeer. Bij de huizen van de voorzitters werd er de nacht voor de verkiezingen trouwens de wacht opgetrokken want er werd vanalles uitgestoken en op de verkiezingsdag mochten kinderen niet buiten vanwege te gevaarlijk.

De Vreugdegalm Heffen

Geen wonder ook dat er in Heffen lange tijd geen café te vinden was - en er waren er ooit wel 50 ! - dat niet tot het ene of andere kamp behoorde. Dat geldt trouwens niet alleen voor cafés maar daar waar mogelijk ook voor andere neringdoeners en zelfs de duivenbond was gesplitst en dat niet alleen in Heffen maar in vele Vlaamse dorpen. Nu te doen alsof dat nooit bestaan heeft of slechts een randgebeuren geweest is, doet de waarheid dus wel geweld aan.

Uit dit alles mag blijken dat de muzikale aspecten lang niet altijd op de eerste plaats stonden. Ter illustratie citeer ik even uit de statuten van de ondertussen terziele gegane "Muziekmaatschappij

Koninklijke Fanfare De Vreugdegalm, feitelijke vereniging met zetel te Heffen" oftewel "de blekken". In artikel 7, dat handelt over "de commissie" in wiens handen het bestuur van de vereniging berust, werd gesteld: "Zij zullen over zekere beraadslagingen het stilzwijgen behouden in het belang van de vereniging" en ook nog: "Zij dienen te beseffen dat hun persoonlijke belangen ondergeschikt blijven aan deze der maatschappij en zullen door hun voorbeeld de ploeggeest onder alle vreugdegalmers aanmoedigen." In artikel 10 lezen we verder dan nog dat "de dagorde van bestuursvergaderingen niet op de oproepingsbrief zal vermeld worden". Het lijkt er sterk op dat er wel nog wat anders besproken werd dan muziekaangelegenheden.

Maar fanfares waren nog meer dan muziekkorpsen een mantel voor de (dorps-) politieke partij. Lange tijd waren ze voor velen ook de vrijwel enige vorm van georganiseerde vrijetijdsbesteding in groepsverband. Er waren trouwens traditioneel veel meer niet-spelende dan wel spelende leden. Niet alleen werd er regelmatig gerepeteerd, maar de fanfare was ook de belangrijkste reden om "buiten te komen". Voor en na de repetities werd er gekaart, samen werden uitstappen gemaakt, concerten gegeven, pinten gepakt en jaarlijks was er een teerfeest. En wat er nu van dat alles het belangrijkste was, lag voor ieder lid niet noodzakelijk gelijk....

Pittig detail is ook nog dat het jaarlijkse teerfeest van de blekken in Heffen altijd drie dagen duurde, terwijl dat er bij de Blaa "slechts" twee waren. Dat de voorzitter van eerstgenoemden brouwer was, niet allen bij de oprichting, maar ook later zijn opvolgers nog, was daar zeker niet vreemd aan. Het gratis bier vloeide er mogelijk iets rijkelijker.

En dan waren er natuurlijk nog de jaarlijkse processies. In Heffen waren het er drie. De meest populaire daarvan was ongetwijfeld die waarbij begin september het Mariabeeldje van de kerk naar de kapel van O.L.V. ten Doorn gebracht werd. Vooraan liep de pastoor en de eerste fanfare, achteraan de andere fanfare. De afstand tussen die twee was zo groot, men zegt wel meer dan een kilometer, dat ze elkaar niet hoorden spelen. Op de terugweg wisselden ze van plaats en alles was dan weer in evenwicht.

Hoewel in sommige gemeenten al vroeger een einde kwam aan de nauwe band tussen fanfares en dorpspolitiek, duurde het op vele plaatsen, zo ook te Heffen, tot de fusie der gemeenten in 1977 vooraleer nieuwe tijden aanbraken. En dan gebeurde er nog iets bijzonders. Natuurlijk waren er ondertussen velerlei nieuwe mogelijkheden ontstaan ter besteding van de steeds toenemende vrije tijd, niet in het minst de alom tegenwoordige televisie. Dat maakte het de bestaande fanfares beslist niet makkelijk om hun leden te behouden en nog minder om nieuwe te werven. Maar toch was er ook nog iets anders. De nu van hun politieke binding bevrijde maatschappijen begonnen zich veelal toe te leggen op kwaliteitsverbetering van wat men vandaag hun "core business" zou noemen, nml. de muziek. Nieuwe en meer professioneel geschoolde muzikleiders werden aangetrokken en die kozen voor grotere muzikale uitdagingen. In hun kielzog brachten ze niet zelden "betere" muzikanten mee, maar ook zorgden zij er binnen de kortste keren voor dat de repetities stipt om 8 uur begonnen en daarenboven werd er tot 11 uur naarstig en zonder noemenswaardige onderbreking gemusiceerd. Gedaan met kaarten voor en na en al helemaal niet tijdens de pauze. Dat was wel een nieuw concept, om het zacht uit te drukken, niet altijd geschikt voor alle traditionele leden. Nu ga ik niet beweren dat het de schuld is van betere muziekmeesters dat vele fanfares niet overleefden en al helemaal niet dat ze dat anders wel zouden gedaan hebben. Wel stel ik vast dat er een brutale breuk ontstaan was tussen het oude concept "fanfare = allesomvattende vrijetijdsbesteding = dorpspolitiek" en de nieuwe vereniging met "muziek" als allerhoogste in het vaandel geschreven. Deze stijlbreuk heeft m.i. zeker bijgedragen tot de gekende evolutie. Anderzijds is het niet zo dat alle politieke, sociale of ideologisch geïnspireerde verenigingen verdwenen, hoewel dat hier en daar beweerd wordt, zo ook in een uitgave van het Gemeentekrediet van België onder de titel "Harmonies en Fanfares". Een aantal, daaronder St. Cecilia (de blaa) uit Heffen brengen het bewijs van het tegendeel en bestaan nog steeds, zij het in een erg verschillende vorm. Dat laatste is overigens helemaal niet als kritiek bedoeld. Darwin schreef het al meer dan 100 jaar geleden: "The survival of the fittest". Wie zich weet aan te passen overleeft, de anderen verdwijnen.

Terugblikkend op het recente verleden van de Vlaamse fanfares kunnen we in ieder geval stellen dat zij gedurende zowat 100 jaar voor heel wat meer stonden dan alleen maar voor het maken van muziek. Een realiteit die langzaam aan het verdwijnen is uit het collectieve geheugen en daarom verdiende even in het daglicht gesteld te worden.

Etienne Huyghe
Riaz Zwitserland

Geraadpleegde bronnen :

Leopold Smets en Alfons Croes, met hierbij hartelijke dank aan beide.

"Heffen mijn dorp" van Jan De Wit

Documenten en getuigenissen verzameld door Carla De Prins – Van Steenwinkel, waarvoor ook mijn dank. Een veelvoud aan internetbronnen betreffende fanfares in Vlaanderen.

De orgelman

Hotsebotsend met zijn orgel
Op een kleine hondenkar
Liep hij spelend langs de straten
Met een aap, gekleed als nar.

Voor zijn afgezaagde wijsjes
Was men meestal overschillig,
Maar de mensen gaven hem
Een paar centen, heel gewillig.

Toen was ik nog maar een kind,
maar ik zal het nooit vergeten,
want door 't venster heb ik soms
een kwartje in zijn hoed gesmeten.

Alles is zo lang geleden.
Die tijd komt nooit terug
en ik denk met stille weemoed:
"O, wat gaat het leven vlug!..."

Gerard Galle

De Nieuwstraat met links vooraan de gekende banketbakkerij "Gust Convent"

(Verzam EVW)

De Nieuwstraat nu,exit gemoedelijke sfeer en de bakkerij van Gust Convent

Inhoudstafel : april – mei – juni 2010

Voorwoord	blz.	1
De boer en de Baron – deel 3 door Paul De Borger.....		2
Cinemaverhalen uit Willebroek door Jean Merckx.....		8
Van een groot Willebroekenaar gesproken – J. Sebrechts door Kevin Polfliet en G. Van Auwenis.....		11
Celestine Verbauwede door Kevin Polfliet.....		14
Willebroek, une Jolie commune door Eric Van Winghe.....		16
Van metaalbewerker tot schepen van de burgerlijke stand door Eric Van Winghe		19
Een jeugdig avonturier uit Tisselt : J. Pillaert door G. Van Auwenis		25
Bolle, bolle, goe veur de hoest en.... door Gary Mantiërs		27
Fanfars en de Blekken, de Blaa, enz		28
Van fanfars en Dorpspolitiek door Etienne Huyghe		29
De Orgelman door G. Galle		35
De Nieuwstraat in Willebroek door Eric Van Winghe		36

Werkten mee aan dit nummer :

Paul De Borger - Etienne Huyghe – Gary Mantiërs - Jean Merckx – Kevin Polfliet - Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Samenstelling en lay-out : Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten kan slechts gebeuren na schriftelijke toelating van de auteur en mits vermelding van het tijdschrift, jaargang en nummer.

Elk auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Geplande activiteiten: Zaterdag 15 mei 2010

Bezoek aan de **scheepslift van Strépy-Thieu** en in de namiddag **een begeleide busrit doorheen de ‘Centrum’-regio**. Meer informatie zie onze website :

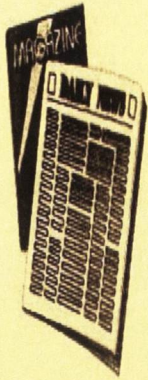
www.vaertlinck.be

30 mei 2010 – “Dag van het Park” – onze deelname is verzekerd!

Aandacht! Bezoek regelmatig onze website om op de hoogte te blijven van onze laatste nieuwsjes en geplande activiteiten : **www.vaertlinck.be**

't Klokske bij Elke

TEL : 03/886.97.96 (*Breendonk*)
lotto/dagbladen/schoolbenodigdheden

openingsuren :

ma : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U
di : 06.30U - 12.30U / 17.00U - 18.30U
wo : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U
do : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U
vr : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U
za : 08.00U - 12.30U / 13.30U - 16.00U

Digitale drukkerij
Digitaal boekdrukken in kleine oplages
Reclame en belettering

Davy Van Ranst
The Image Factory
Lindestraat 9
2880 Bornem
Tel. 03 899 46 66
Fax 03 899 46 67

www.the-image-factory.be

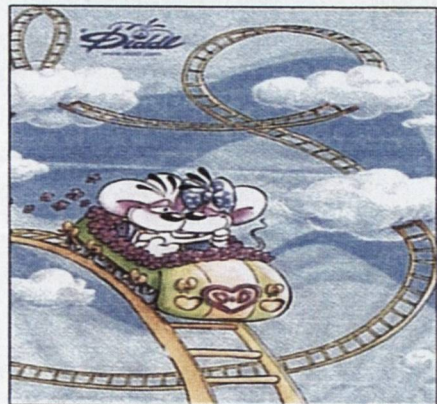

Bank

DEXIA BANK Nieuwstraat
2830 Willebroek
03/860.72.90

BOEKSKE

Voor al uw tijdschriften en kranten!
Aan huis besteld!
Eksklusief verdeler van :
DIDDL, TOPMODEL,
DARK DUDES, ROSALIE UND TRUFFEL

Voor al uw inkt en tonercardridges tot 50 % goedkoper
Overwinningstraat 76 – Willebroek
Tel: 03.886.73.84

CAFE - TAVERNE "CASINO"

Bij Chris & Patrick

**Oud Sasplein 3, 2830 Willebroek
(aan de brug)
Tel 03/886 68 70 - dinsdag gesloten**

- **VERZORGDE SNACKS**
- **BRUSSELSE WAFELS**
- **PANNEKOEKEN**
- **DIVERSE BROODJES**
- **MILCKSHAKES**
- **IJSCOUPES**
- **VERSE FRUTTSAPPEN**

Anno 1905

ZAKENKANTOOR NV VAN TRICHT

L. DE NAEYERPLEIN 16
2830 WILLEBROEK

Tel. 03-886 87 33 - 03-886 94 62

Fax 03-886 20 91

E-mail : yvette.vandemaële.15515@axa-bank.be

Alle weekdagen geopend van 9 - 12 uur en van 14 - 18 uur
Dinsdag- en zaterdagvoormiddag enkel na afspraak

**VOOR AL UW BELEGGINGEN, BANKVERRICHTINGEN,
VERZEKERINGEN EN KREDIETEN**

Het kantoor met de betere service !

Uit Sympathie

上海酒家

CHINEES RESTAURANT

SHANGHAI

Stationsplein 2

2830 WILLEBROEK

Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Maandagmiddag

Dinsdag

Zaterdagmiddag

GESLOTEN

Jan maes

watches & jewellery

L.De Naeyerplein 31

2830 Willebroek

03/886 86 26

Bruul 85

2800 Mechelen

Meubelen

“ Toonzalen : Brielen 5 – 2830 Willebroek-Tisselt

Jozef VAN DEN BERGH nv

“ Tel. 03/886 66 03

Keukens MICKO

“ Donderdag gesloten

SELEXION

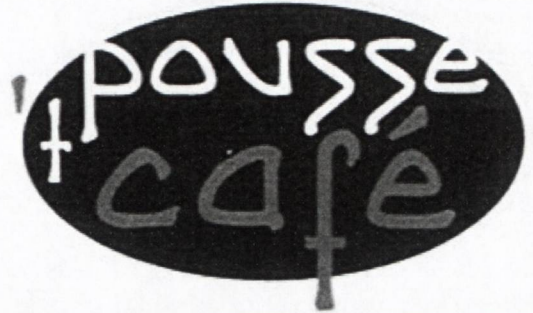
OKAPI

UW PARTNER IN DE INFORMATICA

*hardware - software - netwerken
pc - notebook - netbook
installaties - herstellingen
telenet - proximus - inktpatronen*

Stationsstraat 96 - Willebroek
03/886.90.46 - info@okapi.be

OKAPI
UW PARTNER IN DE INFORMATICA

't Poussecafé

Torenstraat 6 - 2830 Willebroek

☎ 03 / 866 05 36

Open vanaf 11.00 uur
Keuken doorlopend vanaf 11.00 uur
Maandag gesloten

WOONDECORATIE

PEPERMANS

Herman Vosstraat 46
2830 Willebroek

Tel. 03 / 886 68 23

Fax 03 / 866 15 00

www.decoratiepepermans.be

- Vast tapijt
- Tapijten
- Vouwdeuren
- Textiel

- Vloerbekleding
- Gordijnen
- Zonwering
- Onderhoud

- Laminaat
- Overgordijnen
- Behangpapier
- Verven-Mengmachine

WILLEBROEK

TEL. 03/886.41.30

 **Groep
Kerremans**

 **Zakenkantoor
Kerremans & C°**

VERZEKERINGEN
BANK

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

CBFA: 040356A-cB

 **Vastgoed
Kerremans**

VERKOOP
VERHUUR
BEHEER

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

BIV KERREMANS STEVE: 503785

EEN SIMPEL
TELEFOONTJE VOLSTAAT
ALS DE BEERPOT OVERLOPEN GAAT

Alle reinigungs-
en ontstoppingswerken

03-888 78 00

ruimerke

www.ruimerke.be

info@ruimerke.be

BON 5€

1 Bon
per klant

KEUKENCENTER

MASURE

Totaalinrichting van vloer tot plafond

- keukens in alle stijlen
- van luxe modellen tot de budget-keukens
- ook badmeubelen en schuifdeuren
- wij tekenen uw eigen droomkeuken

Kleine Amer 15
2870 Puurs-Kalfort

Tel. 03 889 22 48 * fax 03 899 15 26

Open: ma-vr van 10-18.30 uur
zaterdag 10-18 uur
zondag gesloten

APC

AUTO PARTS CENTER BVBA
ALLE AUTO-ONDERDELEN

- Groot- en kleinhandel
- Car-hifi - GSM's - carkits - navigatiesystemen
- Alarmen - blinderen autoruiten
- Wisselstukken en onderdelen: remmen, filters, uitlaten, schokdempers, ...
- Allesdraggers: skiboxen, sneeuwkettingen, ...
- Accessoires: uitbouwkits, verlagingskits, spoilers, sportluchtfilters, ...

Hemiksem

Heuvelstraat 146
2620 Hemiksem
03/877.30.33
hemiksem@apc.skynet.be

Kontich

Mechelsteeweg 2978
2530 Kontich
03/458.76.93
kontich@apc.skynet.be

Willebroek

Dendermondssteenweg 212
2830 Willebroek
03/889.35.06
willebroek@apc.skynet.be

BANKET

R

O

O

D

Kerkstraat 26

Willebroek

Tel. 03/886 65 09

**P
H
I
L
I
P
P
E
T**

Booze.be

THE BEST HARDWARE STORE IN BELGIUM

Dendermondsesteenweg 111 / bus 29

2830 Willebroek

Tel : 03/866.48.44

Fax : 03/866.48.45

Openingsuren :

maandag : Gesloten

dinsdag : 10 u. - 18u.

woensdag : 10 u. - 18 u.

donderdag : 10 u. - 18 u.

vrijdag : 10 u. - 18 u.

zaterdag : 10 u. - 18 u.

Gesloten op zondag en feestdagen.

**carrosserie
Van den Eede**

herstellingen alle merken

Brandstraat 31
2830 Willebroek

btw 634 353 769

tel. 03/886 78 49
fax 03/886 04 58

Rijwielen - Naaimachines

Firma CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8

(aan de brug)

2830 WILLEBROEK

Tel. : 03/886 62 70 - 03/886 38 51

Restaurant "BEUKENHOF"

Antwerpsestraat 300

2850 BOOM

Tel.: 03/888.65.68

Fax.: 03/844.74.39